БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН ҚП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 201

19 НОЯБРЬ ЖУМА 1954 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИИН.

17 ноябрьда Тошкентда пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан кенгаш очилди.

Пахтачиликни янада ривожлантириш юзасидан чақирилган кенгаш президиуми. Биринчи қаторда (чапдан ўнгга): Е. Б. Тайбеков, И. Р. Раззоқов, П. Қ. Пономаренко, Н. С. Хрушчев, А. Э. Ниёзов, У. Ю. Юсупов, С. Бобоев, С. А. Товмасян, Б. Ғ. Ғафуров, Ш. Р. Рашидов, А. Аноров ўртоқлар.

И. Душкин ва Қ. Розиқов фотолари. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан кенгаш

17 ноябрьда Тошкентда пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан кенгаш очилди. Кенгашда Ўзбекистон, Тожикистон, Озарбайжон, Туркманистон, Қозоғистон, Қирғизистон ва Арманистон партия ва совет ходимлари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, олимлар, ирригаторлар, юқори ҳосилли колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, илғор механизаторлар, донгдор бригада ва звено бошлиқлари, қишлоқ хўжалик машинасозлиги корхоналарининг ходимларидан 1.200 дан ортиқ киши қатнашмоқда.

Кенгаш бошланишидан анча илгари Навоий номли ўзбек опера ва балет театрининг фойеси пахтакор республикаларнинг энг яхши кишилари — колхоз ва совхоз ишлабчиқаришининг новаторлари, техникадан фойдаланишда катта натижаларга эришган механизаторлар блан тўлди. Улар Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалигининг тараққиётини акс эттирган виставкадаги экспонатларни завқ блан томоша қиладилар. Ўзаро қизғин суҳбатлашадилар. Улардан кўпларининг кўкракларида меҳнат шуҳратининг юксак белгилари — Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Олтин юлдузлари, орден ва медаллар бор. Халқ исте'моли учун керакли молларни ишлаб чиқаришда энг қимматли хомаш'ё бўлган пахтадан мўл ҳосил етиштирганликлари учун Ватанимиз уларни ана шундай юксак мукофотлар блан тақдирлаган. Турли миллат вакилларининг қардошларча самимий алоқаси коммунизм тантанаси йўлида тинч ижодий меҳнат блан банд бўлган СССР халқларининг абадий бузилмас дўстлиги символидир.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрушчев қатнашмоқда. Ўртоқ Хрушчев бундан олдин Тожикистон ва Ўзбекистоннинг колхоз ва совхозларида бўлди. Шунингдек кенгашда: Қозоғистон КП Марказий Комитетининг секретарьлари П. К. Пономаренко ва Л. И. Брежнев, Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг секретарьлари А. Э. Ниёзов ва Р. Е. Мельников, Тожикистон КП Марказий Комитетининг секретари Б. Ғ. Ғафуров, Озарбайжон КП Марказий Комитетининг секретари И. Д. Мустафоев, Туркманистон КП Марказий Комитетининг секретари С. Бобоев, Қирғизистон КП Марказий Комитетининг секретари И. Р. Раззоқов, Арманистон КП Марказий Комитетининг секретари С. А. Товмасян ўртоқлар Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси У. Ю. Юсупов, Қозоғистон ССР Министрлар Советининг раиси Е. Б. Тайбеков, Тожикистон ССР Министрлар Советининг раиси Ж. Расулов, Туркманистон ССР Министрлар Советининг раиси Б. Овезов, Қирғизистон ССР Министрлар Советининг раиси А. Суерқулов, Арманистон ССР Министрлар Советининг раиси А. Е. Кочинян ўртоқлар, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси Ш. Р. Рашидов, Тожикистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси Н. Додхудоев, Туркманистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси А. Сариев, СССР Кенг исте'мол саноат моллари министри Н. С. Рижов ўртоқлар қатнашмоқдалар.

Социалистик далаларнинг машҳур кишилари Президиумдан жой оладилар. Улар орасида: Тошкент область, Октябрь районидаги Каганович номли колхознинг раиси, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Х. Турсунқулов, Тошкент область, Ўртасарой районидаги «Полярная звезда» колхозининг раиси, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Ким Пен-хва, Озарбайжон ССР, Қосим Исмоилов районидаги Ворошилов номли колхознинг раиси, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Б. Багирова, Қирғизистон ССР Аравон районидаги Молотов номли колхознинг бригада бошлиги, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ А. Аноров, Туркманистон ССР, Чоржўй областидаги Калинин номли колхознинг раиси, СССР Олий Советининг депутати ўртоқ О. Жумаева, Қозоғистон ССР, Пахтаорол районидаги Ворошилов номли колхознинг звено бошлиги, СССР Олий Советининг депутати ўртоқ Т. Асилбекова, Тошкент область, Сирдар'ё районидаги «Ҳақиқат» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Н. Йўлдошева, Ўзбекистон ССР бешйиллиги номли совхознинг пахта териш машинаси хайдовчиси ўртоқ А. Муратов ва бошқалар бор.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси ўртоқ У. Ю. Юсупов қисқача кириш нутқи сўзлаб кенгашни очди.

— Мамлакатимиздаги қишлоқ хўжалигининг барча тармоқлари каби совет пахтачилиги ҳам, — деди ўртоқ Юсупов. — тобора юксалмоқда. Колхозчилар, МТС ва совхоз ишчиларининг фидокорона меҳнати натижасида Совет Иттифоқида кейинги йилларда пахта етиштириш анча кўпайди.

КПСС Марказий Комитети сентябрь, февраль-март ва июнь Пленумларининг тарихий қарорлари, шунингдек СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитетининг Ўзбекистон ССРда ҳамда бошқа пахтакор республикаларда пахтачиликни янада ривожлантириш тўғрисидаги қарорлари жанговар программадир. Пахтакорлар, механизаторлар, қишлоқ хўжалик мутахассисларининг ижодий ғайрати ана шу программани амалга оширишга сафарбар қилиниши лозим.

Биз Партия ва Ҳукуматнинг қарорларини бажариш соҳасидаги ишимизнинг дастлабки натижаларини якунлаш, тажрибаларимизни алмашиш, мавжуд камчиликларни очиб ташлаш, мамлакатда пахтачиликни янада ривожлантириш тадбирларини биргаликда ишлаб чиқиш учун бу кенгашга тўпландик.

Ўрта Осиё республикаларига келган улуғ Лениннинг шогирди, И. В. Сталиннинг сафдоши Никита Сергеевич Хрушчевнинг бу кенгашда бизлар блан бирга қатнашаётганлиги жуда қувончлидир. **(Ҳамма ўрнидан туради. Узоқ давом этган гулдурос қарсаклар янграйди).**

Раислик қилучи кенгашнинг фахрий президиумини сайлаш тўғрисида таклиф тушганини айтганида, залда гулдурос қарсаклар бошланади. Фахрий президиум Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрушчев ўртоқлардан иборат составда сайланади.

Кенгашнинг кун тартиби бир овоздан тасдиқланади.

«СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитетининг «Ўзбекистон ССРда 1954—1958 йилларда пахтачиликни янада ривожлантириш тўғрисида»ги қарори қандай бажарилаётганлиги ҳақида» доклад қилиш учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ А. Э. Ниёзовга сўз берилади.

— Партия XIX с'ездининг қарорларида, КПСС Марказий Комитети сентябрь, февраль-март ва июнь Пленумларининг қарорларида, — дейди ўртоқ Ниёзов, — қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини кескин суратда ривожлантириш программаси ишлаб чиқилди. Бу программа мамлакатимиз аҳолисини озиқ-овқат ва саноат моллари блан мўл-кўл та'минлашни кўзда тутади. Совет халқининг моддий эҳтиёжларини максимал даражада қондиришда, мамлакатимизнинг иқтисодий қудратини оширишда, Совет давлатининг бошқа мамлакатлар блан алоқаларини ривожлантириш ва мустаҳкамлашда пахтачилик катта роль ўйнайди.

(ОХИРИ ИККИНЧИ БЕТДА).

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг Тожикистонда бўлиши

КПСС Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрушчев 14 ва 15 ноябрьда Тожикистон КП Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Б. Ғафуров, Тожикистон ССР Министрлар Советининг раиси ўртоқ Ж. Расулев, Тожикистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси ўртоқ Н. Додхудоев блан биргаликда Тожикистондаги бирқанча колхоз ва совхозларда бўлди ва бу жойларда пахта етиштиришни механизациялаш ишлари ҳамда қишлоқ хўжалиги тараққиётининг бошқа масалалари блан танишиб чиқди.

Ўртоқ Хрушчев Ҳисор ва Вахш водийлари районида ғўзани квадрат шаклда уялаб ўстириш тажрибалари блан батафсил танишди. Куйбишев номли совхознинг директори ўртоқ Воронин ва бу совхознинг бош агрономи ўртоқ Редькин яхши квадрат олинган, узунасига ва кўндалангига ишланган (қатор оралари 45 сантиметр қилиб олинган) пахта майдонларини кўрсатдилар. Тажриба ғўзани квадрат шаклда уялаб жойлаштириш, уни машина блан парвариш қилишга ҳамда меҳнат сарфлашни анча камайтиришга имкон берганлигини тасдиқлади. Ғўзани одатдагича узунасига ишлаган вақтда уни парвариш қилиш учун 1 гектарга 36 иш куни, узунасига ва кўндалангига ишлаган вақтда 16 иш куни сарф бўлган.

Узунасига ишлаш вақтида (қатор оралари 60 сантиметр қилиб олинган ерларда) ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 21 центнердан 2—И—3 сортли ингичка толали пахта ҳосили олинган. Узунасига ва кўндалангига (қатор оралари 45х45 сантиметр қилиб олинган) ерларда эса ҳар гектаридан 25,4 центнердан ҳосил олинган; узунасига ва кўндалангига ишлаш вақтида 5904—и сортидан ҳар гектар ерда 38,1 центнердан ҳосил олинган. Инженер ўртоқ Брюков қатор оралари тор қилиб олинган ерларда ишлаш учун мослаштирилган чопиқ тракторини, сеялка ва культиваторни кўрсатди.

Тожикистон зонал комплекс тажриба станциясининг селекциячиси ўртоқ Красичков пахтанинг ингичка толали янги сортларини етиштириш соҳасида станциянинг қилган ишлари тўғрисида сўзлаб берди. У, 1953 йилда ғўзани узунасига ва кўндалангига ишлаш усули яхши натижа берганлиги тўғрисидаги ма'лумотларни ҳам кўрсатди. Қатор оралари 45 сантиметрли бўлган ерларда ғўзани узунасига парвариш қилган вақтда 1 гектар ердаги ғўзани яганалаш ва ерни юмшатиш учун 23,6 иш куни сарф бўлган; бу ерда ҳар гектар ердан 45,6 центнердан пахта ҳосили олинган. Шу блан бирга, қатор оралари 45х45 сантиметр қилиб (ҳар уяда 2 туп қолдириб) узунасига ва кўндалангига ишланган жойларда ҳар гектар ердаги ғўзани парвариш қилиш учун 9,1 иш куни сарфланган ва ҳар гектар ердан 47,4 центнердан ҳосил олинган. Демак, узунасига ва кўндалангига жойлаштирилган ғўзани парвариш қилиш учун сарфланган меҳнат 2,6 марта кам бўлган, ҳар гектардан олинган пахта ҳосили эса одатдагича ишланган ерлардагига қараганда 1,8 центнер ортган.

Ўртоқ Хрушчев ҳар уяда ҳархил миқдорда ғўза тупларини қолдирган ҳолда, қатор ораларини 45х45 сантиметр, 50х50 сантиметр, 55х55 сантиметр ва 60х60 сантиметр олиб чигит экишда квадрат шаклда уялаб экиш усулини қўлланиш соҳасидаги тажриба ишларини давом эттириш тўғрисида совхоз ва тажриба станциясининг ходимларига маслаҳат берди. Бу чора турли шароитларда ғўза тупларини энг тўғри жойлаштириш усулини белгилаш имконини беради.

Оржоникидзеобод районидаги Маленков номли колхознинг раиси ўртоқ Бурунов колхозчилар ва МТС ходимлари бирқанча йиллан буён пахтадан қандай қилиб мўл ҳосил етиштираётганликлари тўғрисида сўзлаб берди. Колхоз 1951 йилда бутун пахта майдонининг ҳар гектаридан ўрта ҳисобда 33 центнердан ҳосил олган бўлса, 1953 йилда 39,4 центнердан ҳосил олди, 1954 йилда эса қатор ораларини торроқ қилиб чигит экиш усулини кенг қўлланди ва колхозчилар 965 гектар ернинг ҳар гектаридан 43 центнердан пахта олмоқдалар. Бу йил колхознинг пул даромади 20 миллион сўмга яқин бўлади.

Сталинобод районидаги Ленин номли колхознинг раиси ўртоқ Назаров бу йил юксак агротехника туфайли колхознинг 1.285 гектар ерининг ҳар гектаридан 45 центнердан пахта ҳосили олинажагини айтди. Колхознинг умумий пул даромади 22 миллион сўм бўлади. Ўртоқ Хрушчев бу колхозда яхши жиҳозланган 500 ўринлик янги клубни келиб кўрди.

Ўртоқ Хрушчев Қўрғонтепа районидаги Калинин номли колхозда ҳам бўлди ва Вахш водисида колхоз хўжалигини ҳар томонлама ривожлантириш тўғрисида колхоз раиси ўртоқ Фатаев блан суҳбат қилди.

Ўртоқ Хрушчев республикадаги колхоз ва совхозларда қўйчилик ишлари блан танишди. Бу ерда Ҳисор зотли семиз қўйлар энг кўп тарқалган. Ўртоқ Хрушчев республикада майин жунли қўйларни урчитиш имкониятини ўрганиб чиқишни тавсия этди.

15 ноябрьда Қўрғонтепа шаҳрида Вахш водисидаги колхоз раислари, машина-трактор станциялари ва совхоз директорлари, бошланғич партия ташкилотларининг секретарьлари ва шу водидаги районлар партия ҳамда совет органлари раҳбарларининг кенгаши бўлди. Кенгаш қатнашчилари пахта териш ва топширишнинг бориши тўғрисида ҳамда пахтачиликни янада ривожлантириш тадбирлари ҳақида сўзлаб бердилар.

Қўрғонтепа шаҳар партия комитетининг секретари ўртоқ Парамонов ўз сўзида қатор ораларини торроқ олиб, квадрат шаклда уялаб жойлаштириш тажрибаси ҳақида гапирди. Бу райондаги колхозларнинг ҳаммасида қатор оралари торроқ олиниб чигит экилади. Райондаги колхозлар ғўзани квадрат шаклда уялаб етиштириш усулини қўлланмоқдалар. Колхозлар бутун экин майдонининг ҳар гектаридан ҳозиргача 25,2 центнердан ингичка толали пахта йиғиштириб олдилар ва пахта тайёрлаш давлат планини бажардилар. Районнинг пахтакорлари бу йил пландан ташқари камида 3 минг тонна пахта топшириш мажбуриятини олдилар.

Кагановичобод район партия комитетининг секретари ўртоқ Исаев шу райондаги колхозлар пландан ташқари 2 минг тоннадан ортиқ пахта топширажакларини ма'лум қилди.

Бошқа районлар ҳам пландан ташқари пахта топшириш юзасидан конкрет мажбуриятлар олдилар. Вахш водисининг меҳнаткашлари мамлакатга белгиланган пландан ташқари 25 минг тонна пахта топширишга қарор бердилар.

Кенгашда Вахш водиси районларида экин майдонларини янада кенгайтириш ва пахта ҳосилини кўпайтириш, гўшт, сут ва жунни кўпроқ тайёрлаш, боғдорчилик ва узумчиликни ривожлантириш масалалари ҳам муҳокама қилинди.

Кенгашда самимий кутиб олинган ўртоқ Н. С. Хрушчев нутқ сўзлади. Ўртоқ Н. С. Хрушчев Тожикистон катта резервларга эга эканлигини ва яқин вақт ичида пахтанинг ялпи ҳосилини, айниқса ингичка толали пахта сортларини анча кўпайтираолишини та'кидлади. Комплекс равишда механизациялашни жорий қилиш — пахтачиликни янада ривожлантиришнинг ҳал қилучи шартидир.

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг Тожикистон қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари блан учрашувлари ғоят самимий вазиятда ўтди.

Ўртоқ Хрушчев 16 ноябрьда Тошкент шаҳрига келди. (ТАСС).

Пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан кенгаш

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА).

Партия ва Ҳукумат пахтачиликка доим катта э'тибор бериб келдилар ва э'тибор бермоқдалар. Бунинг натижасида бизнинг мамлакатимизда, шу жумладан Ўзбекистонда ҳам пахтачиликни ривожлантириш соҳасида жиддий муваффақиятлар қўлга киритилди. 1953 йилда республикамизда етиштирилган пахта урушдан олдинги 1940 йилдагига нисбатан 70 процентдан кўпроқ ортди.

Лекин шунга қарамай, КПСС Марказий Комитети сентябрь ва февраль-март Пленумларининг қарорларида жуда тўғри кўрсатиб ўтилганидек, пахта етиштиришда эришилган даража мамлакат халқ хўжалигининг эҳтиёжларини та'минлашдан ҳали кейинда қолмоқда.

СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитетининг «Ўзбекистон ССРда 1954 — 1958 йилларда пахтачиликни янада ривожлантириш тўғрисида» шу йил 11 февральда чиқарган қарори Ўзбекистон меҳнаткашларининг пахтачиликни янада зўр бериб юксалтириш учун олиб бораётган курашининг кенг программасидир. Беш йил мобайнида Ўзбекистон колхоз ва совхозларида етиштириладиган пахта 1 миллион 800 минг тонна, я'ни 1953 йилдагига нисбатан 75 процент кўпайиши керак. Республикамиз 1958 йилда мамлакатга 4 миллион 200 минг тонна пахта бериши лозим. Биз бу вазифани амалга ошириш учун шу давр ичида пахта ҳосилини 8 процентдан зиёд оширишимиз ва 600 минг гектар янги ерларни ва партов ерларни ўзлаштириш ҳисобига пахта майдонларини қарийб 300 минг гектар кенгайтиришимиз лозим.

Шу йилнинг ўзидаёқ республикамиз олдига етиштириладиган пахтани 1953 йилдагига нисбатан 600 минг тонна ёки 25 процент ошириш, давлатга топшириладиган пахтанинг умумий миқдорини 3 миллион тоннагача етказиш вазифаси қўйилди. Шу мақсадда суғориладиган ерларнинг мелиорация ҳолатини яхшилаш ишлари ва пахта ҳосилини оширишга қаратилган бошқа тадбирлар блан бирқаторда пахта майдони пландан ташқари 140 минг гектар кўпайтирилди.

Колхозчилар, совхоз ва МТС ишчилари, қишлоқ хўжалик мутахассисларининг, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг фидокорона меҳнат қилишлари кўклам фаслида ва ёз фаслининг биринчи ярмида об-ҳаво шароитининг ноқулай келиши орқасида юз берган қийинчиликларни анча бартараф қилиш имконини берди ва пахта тайёрлаш давлат планини бажаришни та'минлайдиган даражада мўл ҳосил етиштирилди. 17 ноябрьгача давлатга ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 225 минг тонна кўпроқ пахта топширилди. Тайёрланган пахтанинг қарийб ҳаммаси юқори сортларга қабул қилинди.

Қашқадар'ё области, республикадаги бирқанча районлар ва кўпгина колхозлар давлат планини бажардилар ва ҳозир пландан ташқари пахта топширмоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленуми Қорақалпоғистон АССР. Хоразм, Фарғона ва Самарқанд областьларидаги колхозлар пахта ҳосилини оширишда орқада қолаётганликларини кўрсатди ва ана шу областьларда пахта етиштиришни янада кўпайтириш учун катта имкониятлар борлигини кўзда тутиб, уларнинг қолоқлигини тезликда тугатиш — республикадаги партия, совет, қишлоқ хўжалик органларининг биринчи галдаги иши эканлигини та'кидлади.

Ўзбекистоннинг ва ана шу областьларнинг партия, совет, қишлоқ хўжалик органлари мазкур областьларни ўпирилишдан чиқариш имкониятини берадиган анчагина ишларни қилдилар. Фарғона области ҳозирнинг ўзидаёқ давлатга ўтган йилнинг шу вақтидагига нисбатан 78 минг тонна кўп, Қорақалпоғистон АССР 41 минг тонна кўп, Хоразм области 36 минг тонна кўп пахта топширди.

Кўпгина колхозлар, бригада ва звенолар агротехникани тўғри қўллаш, пахта етиштиришдаги илғор иш усулларини жорий қилиш йўли блан бу йил мўл ҳосил олдилар. Неча ўнлаб колхозлар ҳозирданоқ ҳар гектар ердан 30 центнердан ортиқ, юзларча бригада ва звенолар эса гектаридан 40—50 центнер ва бундан ҳам кўпроқ пахта йиғиб олдилар. Масалан, Наманган область, Тўрақўрғон районидаги «Ўзбекистон» колхози 1.400 гектар ернинг ҳар гектаридан 34 центнер, Қашқадар'ё область, Китоб районидаги Хрущев номли колхоз 740 гектар ернинг ҳар гектаридан 34 центнердан пахта топширди. Қашқадар'ё область, Яккабоғ районидаги «Ленин учқуни» колхозида ўртоқ Хўжаниёзов бошлиқ бригада 77 гектар ернинг ҳар гектаридан 41 центнердан ҳосил олди. Фарғона область, Охунбобоев районидаги Хрущев номли колхозда ўртоқ Назаров бошлиқ звено ҳар гектар ердан 61,3 центнердан пахта олди. Қорақалпоғистон АССР. Кенес районидаги Охунбобоев номли колхознинг Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Мусаев бошлиқ звеноси 11 гектар ернинг ҳар гектаридан 60 центнер. Тўрткўл районидаги Молотов номли колхознинг ўртоқ Жуманазаров бошлиқ звеноси 15 гектар ернинг ҳар гектаридан 67 центнердан пахта топширди.

Ўзбекистон пахтакорлари блан қардош республикалар — Озарбайжон, Тожикистон, Туркманистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Арманистон пахтакорлари ўртасидаги социалистик мусобақа ва тажрибаларни ўзаро олмошиш деҳқончиликни ва чорвачиликни ривожлантириш учун курашда катта роль ўйнаб келмоқда.

Республикамиз колхоз ва совхозлари бу йил ғалла тайёрлаш, қоракўл тери ва пилла топшириш давлат планларини муддатидан илгари бажардилар.

Аммо, қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилиш соҳасидаги ишларимизда жиддий камчиликлар ҳам бор. Биз, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини кўпроқ етиштириш учун мавжуд имкониятлар ва резервлардан ҳали тўла фойдаланаётганимиз йўқ. Республикадаги колхоз ва совхозлар Иттифоқ ҳукуматининг бутун ҳосилни йиғиштириб олиб, пахта тайёрлаш давлат планини шу йил 20 ноябрьгача бажариш ҳақида берган топшириғини уддалайолмаётирлар. Андижон, Наманган, Самарқанд, Бухоро ва Тошкент областьларининг жуда ҳам орқада қолишларига йўл қўйилди. Шу блан бирга Наманган ва Андижон областьлари давлатга ўтган йилнинг шу вақтидагига нисбатан камроқ пахта топширдилар. Ана шу областьларда агротехника қоидалари жиддий суратда бузилди, бу эса пахтанинг пишиб етилиши кечикишига сабаб бўлди, шунингдек пахта терими ишлари уюшқоқлик блан олиб борилмади. Масалан, ўтган йили Андижон областида кузги шудгор атиги 8,3 процент бажарилди. Ерни шудгорлаш ишлари кечикиб ва сифатсиз ўтказилди. Куз фаслидан бошлаб ерларнинг шўри ювилмади.

Андижон область партия комитети (Мирзаахмедов ва Мирзабеков ўртоқлар), область ижроия комитети (ўртоқ Ашуров) шу йилнинг кўклам фаслида уюшқоқсизлик блан иш олиб борилишига йўл қўйдилар, чигит экиш олдидан қилинадиган ишларни ва экиш ишларини тезлатиш учун жуда кўп моддий-техника ҳамда одам кучи ресурсларидан яхши фойдаланаолмадилар, агротехника қоидаларининг қўпол равишда бузилишига йўл қўйдилар. «Правда» газетаси ана шу нуқсонларни ўз вақтида ҳаққи суратда кўрсатган эди. Бу нуқсонлар катта майдонларда чигитнинг кеч униб чиқишига, ёз фаслида ғўза қатор ораларини ишлашнинг кечикишига, пахтанинг кечикиб етилишига сабаб бўлди.

Наманган, Самарқанд ва Тошкент областьларида ҳам худди шундай аҳвол юз берди.

Бухоро областида кўклам даврида сизот сувларни пасайтириш чоралари ўз вақтида кўрилмади, чигит кечикиб экилди, дала ишларининг сифатига кам э'тибор қилинди. Областьдаги бирқанча колхозларда ғўзани бостириб суғоришга йўл қўйилганлиги ҳосилга ёмон та'сир қилди.

Орқада қолаётган областьларда ҳосилни йиғиштириб олиш ва давлатга пахта топшириш ишларини уюштиришда ҳозирда ҳам жиддий камчиликлар бор, меҳнат резервларидан ҳали тўла фойдаланилмаётир, терим машиналаридан жуда ёмон фойдаланилмоқда.

Пахтачилик соҳасидаги ишимизда асосий камчилик шундан иборатки, биз пахтани барвақт етилтириб, мўл ҳосил олишни та'минламаётирмиз. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ва СоюзНИХИнинг мамлакатдаги ва пахтакор қардош республикалардаги отоқли олимларнинг иштироки блан яқинда бўлиб ўтган сессиясида бу масала жиддий муҳокама қилинди.

Дарҳақиқат, август ойининг охири — сентябрь ойининг бошида пахта теримини кучайтириб юбориб, теримни ноябрь ойининг ўрталаридан кечиктирмай тамомлаш ўрнига, биз пахтани сентябрь ойининг иккинчи ярмида терабошлаймиз ва бу ишни янги йил бошигача чўзиб юборамиз.

Талайгина пахта ҳосилининг кеч етилишига асосий сабаб шуки биз ҳар йили кўп майдонда ерни кўкламда ҳайдаб чигит экамиз, чунки пахтадан ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етиштиришнинг муҳим шарти бўлган кузги шудгор плани бажарилмай қолади. Биз бу йил ҳам ана шу хатони такрорламоқдамиз. Кузги шудгор плани 10 ноябрьгача умуман бутун республикада атиги 6 процент бажарилган, я'ни ўтган йилнинг шу пайтига нисбатан ҳам камроқ ер шудгор қилинган. Ҳолбуки, республикадаги МТС ва совхозлар ихтиёрида бўлган трактор парки ҳар куни камида 50—55 минг гектар ерни ҳайдаш имконини беради.

Қишлоқ хўжалик министрлиги (Муҳаммаджанов ва Волков ўртоқлар), Совхозлар министрлиги (Жалилов ва Мангутов ўртоқлар), область ва район партия, совет ҳамда қишлоқ хўжалик органлари кузги шудгорга ҳали ҳам етарли даражада э'тибор бермаётирлар. Бизда эски традицияларга муккасидан кетган, қишлоқ хўжалик ишларини навбатма-навбат бажариш қоидасига амал қилаётган область ва район совет ҳамда партия ташкилотларининг раҳбарлари, МТС ва совхоз директорлари оз эмас. Улар йиғим-теримни кузги шудгор блан бирга қўшиб олиб боришни истамайдилар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети эса ана шундай интизомсизликка ҳамда келгуси йилда пахтадан мўл ҳосил етиштирилишини та'минлайдиган энг муҳим тадбирларнинг амалга оширилмай қолаётганлигига муросасозлик қилиб келмоқдалар.

Бизнинг вазифамиз — далада қолган пахта ҳосилини тезликда йиғиштириб олишдан ва барча экин майдонларида кузги шудгорни ўз вақтида ҳамда агротехника жиҳатидан юксак даражада ўтказишдан иборат.

Кўпгина илғор колхоз ва совхозлар ғўза парвариши соҳасидаги зарур тадбирларни агротехника жиҳатидан энг қулай, киска муддатларда ўтказиб муваффақият қозондилар. Лекин колхоз ва совхозларнинг кўпчилиги бу ишларни жуда кечикиб ва кўпинча сифатсиз бажармоқдалар. Мисол учун Қашқадар'ё областини олиб кўрайлик. Бу йил кўклам кеч келган бўлса ҳам бу областьда чигит экиш 30 апрельда тамомланган. Самарқанд ва Бухоро областьларида эса чигит экиш 10 майдагина тамомланди. Илғор хўжаликлар ғўза қатор ораларини ишлаш циклини 12—15 кун ичида ўтказадилар, район ва колхозларнинг кўпчилиги эса 25—30 кунда ва бундан ҳам кечикиб ўтказади. Ма'лумки, ана шундай кечикиш орқасида ҳосилнинг анчагина қисмини қўлдан бой бериб қўямиз.

Бинобарин, пахтани тобора кўпроқ етиштириш учун дала ишларининг ҳаммасини агротехника жиҳатидан энг яхши муддатларда ўтказишимиз керак.

Кўпгина колхозларда ўғитлардан фойдаланиш ва ғўзани суғориш ишларида катта нуқсонларга йўл қўйилмоқда. Фосфорли ўғитлар ғўзани тез ўстиришда ғоят муҳим роль ўйнаши ма'лум. Агар фосфорли ўғит гўнг блан аралаштирилиб, экиш вақтида ёки чигит экилганидан кейин ва чигит униб чиққан вақтда ғўза илдизларига яқинроқ қилиб солинса, яхши натижа беради.

Азотли ўғитларни ерга энг яхши муддатларда солиш ҳам катта аҳамиятга эгадир. Бизда кўпинча азотли ўғитларни июль-август ойларининг охирларида соладилар. Бунинг натижасида ва суғориш қоидаларига э'тибор бермаслик орқасида ғўза говлаб кетиб, ҳосил камаяди ва кеч етилади.

Бундан бирнеча йил илгари, культивация қилиш блан бирвақтда қаторларнинг ён томонидан ўғит соладиган аппарат конструкциясини ишлаб чиқиш таклиф этилган эди. Аммо шу вақтгача бундай машинанинг талабга жавоб берадиган конструкциясига эга эмасмиз. Бу эса солинадиган ўғитларнинг фойдасини камайтиради.

Иқлим ва тупроқ шароитларини э'тиборга олмай, ғўзани жуда барвақт суғориш, ҳаддан ташқари кўп сув бериш—агротехникадаги катта камчиликдир.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ва СоюзНИХИнинг яқинда ўтказилган қўшма сессиясида агротехника соҳасидаги хатолар ва бузишларни йўқотишга, терим даврида агрегатлардан кенг фойдаланиш имконини берадиган даражада тезпишар, серҳосил пахта етиштирилишини та'минлашга қаратилган қарорлар қабул қилинди. Бизнинг олимларимиз ва практик мутахассисларимиз «Завети Ленина» колхозининг дала мудири Т. С. Мальцев қилганидек, тупроқнинг унумдорлигини оширишга ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини кўпроқ етиштиришга ёрдам берадиган янги прогрессив усулларни ижодий йўсинда далил ишлаб чиқишлари ва жорий қилишлари керак.

Агротехникадаги камчиликлар ҳақида гапирганда, пахта сортларига ва селекциячиларнинг ишларига тўхталиб ўтиш керак. Ҳозирги вақтда комплекс механизациялаш жорий қилиниши муносабати блан олимлар олдига айниқса катта талаблар қўйилмоқда. Республикамизда жуда катта майдонларга пахтанинг фақат 108-Ф сорти экилаётганлигини нормал бир ҳол деб бўлмайди. Қорақалпоғистоннинг шимолий районларидагина 1952 йилдан бошлаб маҳаллий селекциячилар томонидан етиштирилган тезпишар янги сортларни экишга киришилди. Бунинг натижасида Қорақалпоғистоннинг бирқанча районларида, масалан, Чимбой, Куйбишев, Кенес районларида пахта тайёрлаш муваффақиятли бормоқда.

Практика шуни кўрсатадики, Самарқанд, Хоразм областьларидаги районларнинг кўпчилиги учун, шунингдек Тошкент областининг ва Фарғона водисидаги областьларнинг бирқанча районлари учун 108-Ф сортидан кўра янада тезроқ пишадиган пахта сортлари керак. Аммо бизнинг селекциячиларимиз ва биринчи галда, Марказий селекция станциясининг раҳбарлари (Канаш, Страумал ўртоқлар) бу соҳада суст иш олиб бормоқдалар.

Селекциячиларнинг ишларини жиддий суратда яхшилаш зарур. Ёш олимларимиз етиштирган тезпишар ва серҳосил янги пахта сортларини 1955 йилдаёқ кўпайтириш ва экиш керак.

Пахта ҳосилини кўпайтириш ва чорвачилик учун мустаҳкам ем-хашак базасини вужудга келтиришда жуда катта аҳамиятга эга бўлган беда чилик хўжалигига бепарво қарашга бундан буён асло йўл қўйиб бўлмайди.

КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленумидан кейин республика партия ва совет органлари МТСларни мустаҳкамлаш ва уларнинг ишларини яхшилаш соҳасида бирқанча тадбирлар кўрдилар. Шаҳар ташкилотлари, муассасалар ва корхоналардан 1239 киши машина-трактор станцияларининг директорлари ва етакчи мутахассислар сифатида ишлаш учун жойларга юборилди. МТСлар ҳузурида район партия комитетлари секретарьлари бошчилигида инструкторлик группалари тузилиши муносабати блан партия органлари машина-трактор станцияларига кўп э'тибор берабошладилар. Бу тадбирларнинг ҳаммаси МТСларнинг ишларини яхшилаш ва айниқса трактор паркидан яхши фойдаланиш имконини берди.

Аммо республикадаги барча МТСларнинг колхоз ишлабчиқаришининг чинакам ташкилотчилари бўлишларига ҳали эришаолганимиз йўқ. МТСларнинг кўпи ўз ишларини ҳануз қайтадан қурган эмас. Шу сабабдан республикада ўз хўжалигини ривожлантиришда кейинда қолаётган, кам ҳосил олаётган, экин майдонларини секин кенгайтираётган, кам даромад олаётган ҳамда колхозчиларга уларнинг меҳнат кунлари юзасидан пул, дон ва бошқа маҳсулотларни кам миқдорда бераётган колхозлар ҳали ҳам анчагина бор.

Республикада ишлабчиқариш планларини доим бажармай келаётган, ишнинг таннархини қимматлаштириб юбораётган МТСлар оз эмас. Гулистон районидаги 2-нчи МТС (директори ўртоқ Муҳаммаджонов) шундай МТСлар жумласидандир. 1953 йилда бу МТСда ҳар гектар ерни шартли ҳайдаш таннархи 3 сўм 74 тийин қимматлашган, трактор ишлари плани эса атиги 69,7 процент бажарилган.

Кўпгина совхозларнинг коллективлари ҳам қониқарсиз ишламоқдалар. Совхозларнинг анчагина қисми давлат олдидаги мажбуриятларини бажармаётир, пахта ва бошқа экинларнинг ҳосилини секинлик блан оширмоқда.

Қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш манфаатлари қолоқ колхоз, совхоз ва МТСларни илғорлар даражасига кўтариш учун уларни ишнинг кўзини биладиган кадрлар блан мустаҳкамлашни талаб этади.

Область ва республика ташкилотларидаги кадрларимизнинг энг яхшиларини доимий ишлаш учун районларга, МТС, совхоз ва колхозларга юбориш керак, токи яқин вақт ичида колоқ колхозлар ва совхозларнинг ишларини яхши йўлга қўйиш имкониятига эга бўлайлик.

Ўзбекистон колхоз ва совхозлари пахтани йил сайин кўпроқ етиштирмоқдалар ва улар бу соҳада жиддий муваффақиятларга эришдилар. Лекин шунга қарамай, давлат планининг ва республикамиз ўз зиммасига олган социалистик мажбуриятларнинг бажарилишини та'минлайдиган барча имконият ва резервлардан фойдаланмаётирмиз.

Пахта майдонларини кенгайтириш юзасидан 1958 йилгача белгиланган программани муддатидан илгари, я'ни 1955 йилда бажариш ва қўшимча равишда 150—200 минг гектар ерни ишга солиб экин экиш учун бутун чорани кўриш керак. Бу ишларни давлат маблағларини кўп сарф қилмай бажариш лозим.

Бу вазифа Марказий Фарғонада қўшимча равишда 30 минг гектар ерни ўзлаштириш, Жиззах даштларида 80 минг гектар ерни, Сурхондар'ё областида 20 минг гектар ерни ва Амудар'ё этакларида 45 минг гектар ерни машина блан суғориш ҳисобига ҳал этилиши мумкин. Биз 1958 йилга келганда 600 минг гектар ўрнига камида 750—800 минг гектар ерни ўзлаштиришимиз ва пахта майдонларини 1550 — 1600 минг гектарга етказишимиз керак, республикамиздаги колхоз ва совхозларда суғориладиган бутун экин майдонларини эса 2,5 миллион гектаргача кенгайтиришимиз лозим.

Бизда ўзларига илгари бириктириб берилган ерларни тўла ўзлаштириб олган ва эндиликда суғориладиган янги ер массивларини ўзлаштиришни астойдил истаётган колхозлар кўп.

Бундан кейинги йилларда Сирдар'ёнинг сув ресурслари ҳисобига Мирзачўлда 300 минг гектарча ерни ва Амудар'ё сувидан фойдаланиш йўли блан 500 минг гектар ерни ўзлаштириш мумкин. Шу муносабат блан ирригация қурилиши ва янги ерларни ўзлаштириш масалалари суғориладиган деҳқончилик районлари учун жуда катта ҳаётий аҳамиятга эгадир.

СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитетининг қарорларини амалга ошириш мақсадида республикада йирик ирригация об'ектлари қурилиши кенгайтириб юборилди. Туябўғиз сув омбори қурилмоқда.

Қуюкмозор ва Ўртатўқай сув омборлари қурилиши тамомланмоқда, Учқизил сув омборига сув қуйилмоқда. Каттақўрғон сув омборидаги сувни яна кўпайтириш соҳасида ишлар олиб борилмоқда. 1955 йилнинг бошида Зарафшон дар'ёсининг сувини Қашқадар'ё области ерларига чиқариш учун Эски Ангор канали қурилиб бўлиши керак.

Лекин шунга қарамай, э'тироф қилиш керакки, ирригация қурилиши, янги ерларни ва партов ерларни ўзлаштириш соҳасидаги ишлар қониқарли даражада олиб борилмаётир. Сув хўжалиги қурилишини уюштиришда аввалдагидек ҳозирда ҳам кампаниячилик ва штурмчилик давом этмоқда, механизмлардан яхши фойдаланилмаётир, ишнинг таннархини камайтириш учун қат'ий кураш олиб борилмаётир. Партия, совет ташкилотлари ва сув хўжалик органлари доимий ишчи кадрларни вужудга келтириш ва уларнинг малакасини ошириш тўғрисида, қурувчиларнинг маиший ва маданий шароитини яхшилаш тўғрисида жиддий ғамхўрлик қилмаётирлар.

Ба'зи областьларнинг раҳбарлари суғориладиган ерларни кенгайтириш юзасидан белгиланган топшириқларни бажаришга мас'улиятсизлик блан қарадилар. Тошкент, Андижон, Фарғона ва Хоразм областьларининг раҳбарлари ана шундай раҳбарлар жумласидандир. Бу областьларда 1954 йилда неча ўн минг гектарлаб ер ўзлаштирилмай қолди. Ҳолбуки, ана шу областьларда ўз кучлари ва ўз маблағлари блан ҳар йили кўп ерларни ўзлаштираётган колхозлар оз эмас. Мазкур областьлардаги партия ва совет ташкилотларининг хатоси шундан иборатки, улар ўз маблағлари блан янги ерларни ўзлаштираётган колхозларнинг яхши ташаббусини қўллаб қувватламадилар, бундай колхозларга МТС ҳамда машина-экскаватор станциялари орқали ёрдам бермаётирлар.

Бизда бошқа катта камчилик ҳам бор. Бу камчилик шундан иборатки, сув хўжалиги об'ектлари қурилишида йиғма конструкциялар ишлатилмади. Биз ана шу камчиликни тузатишимиз керак. Биз, гидротехника қурилишида йиғма блоклардан фойдаланиш учун ҳозирданоқ бирқанча тадбирларни амалга оширмоқдамиз.

СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги сув хўжалиги қурилишида бизга жуда кам ёрдам бераётганлигини ҳам айтиб ўтиш керак. Министрликда материал-техника блан та'минлаш масалалари жуда секин ҳал этилмоқда, сув хўжалиги қурилиши ва янги ерларни ўзлаштириш учун проект—смета ҳужжатларини ўз вақтида тузиб топширишга э'тибор берилмаётир.

Кейинги йилларда Ўзбекистонда қишлоқ хўжалигини механизациялаш соҳасида жиддий муваффақиятларга эришилди. Машина-трактор станциялари, машина-экскаватор станциялари ва совхозлар талайгина миқдорда энг янги машиналарни олдилар. Бу машиналар ерни экиш олдидан тайёрлаш, экиш, қатор ораларини юмшатиш, эгат олиш, пахтани далада тозалаш, ғўзапояларни йиғиштириб олиш, ғўза касаллигига ва зараркунандаларига қарши курашиш, ҳосилни йиғиштириб олиш соҳасидаги асосий ишларни механизациялаш имконини берди. Сув хўжалиги қурилишида, ирригация шохобчаларини тозалашда машиналардан кенг фойдаланилмоқда.

Аммо пахтачилик ишларини механизациялаштиришда эришилган ҳозирги даража йирик социалистик қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришининг талабларига жавоб бераолмайди. Қишлоқ хўжалигидаги жуда кўп ишлар, шу жумладан экиш олдидан ерларни текислаш, қатор ораларини юмшатиш, ғўзани суғориш ва чеканка қилиш, ирригация-зовур шохобчаларини қазиш ва тозалаш ишларининг кўпи қўл кучи блан бажарилиб келмоқда. Ерга органик ва минерал ўғитларни солиш, ғўзани яганалаш, қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши кураш каби ишларда қўл меҳнати ҳали ҳам кўп сарф қилинмоқда. Кўп меҳнат талаб қиладиган қуйидаги ишлар, чунончи очилган, ярим очилган пахталарни ҳамда кўсакларни териб олиш, пахтани қоплаш ва ташиш ишлари жуда кам механикалаштирилган.

Шуни ҳам э'тиборга олиш керакки, республикамиз қишлоқ хўжалигининг пиллачилик, чорвачилик, боғдорчилик ва узумчилик каби муҳим тармоқлари қарийб механикалаштирилмаган деса бўлади.

Пахтани тобора кўпроқ етиштириш манфаатлари мавжуд техникадан анча яхши фойдаланиш блан бирқаторда яқин икки йил ичида пахта етиштириш ва ҳосилни йиғиштириб олиш ишларини комплекс равишда механизациялашни тугаллашни, шунингдек пиллачилик, боғдорчилик, чорвачилик, узумчилик ишларини кўпроқ механизациялашни талаб этади.

Ирригация ва мелиорация ишларида машиналардан фойдаланишни айниқса юксак даражага кўтариш керак. Икки-уч йил мобайнида гидротехника иншоотларини қуриш ва ирригация системаларидан фойдаланиш ишларини комплекс равишда механизациялашни тугаллаш лозим.

Ҳозирги экиш усуллари ғўза қатор ораларини икки томонга қаратиб ишлаш имконини бермади. Бу эса пахтачиликни кенг миқ'ёсда механизациялашга халақит бераётган тўсқинликлардан биридир.

Чопиқ қилинадиган экинларни квадрат шаклда уялаб экиш усулини кенг жорий қилган Украина ССРнинг ва Совет Иттифоқидаги бошқа республикаларнинг иш тажрибалари, шунингдек республикамиздаги колхоз ва совхозларнинг 1954 йилдаги тажрибалари шуни кўрсатадики, **квадрат шаклда уялаб экиш усулига кўчиш ва ғўза қатор ораларини машина блан узунасига ва кўндалангига ишлаш—қўл меҳнатини камроқ сарф қилиш, ғўза парваришини ўз вақтида ўтказиш ва ҳосилни кўпайтириш масаласини ҳал этишнинг бирдан-бир тўғри йўлидир.**

Бу йил республика колхоз ва совхозларида 75 минг гектар ердаги ғўза қатор оралари узунасига ва кўндалангига ишланди. 80 хўжаликдан олинган материаллар шуни кўрсатадики, ғўзани квадрат ва тўғри бурчак шаклда уялаб жойлаштирганда, ва машина блан икки томонга қараб парвариш қилганда, меҳнат 29 процент кам сарф бўлган, ҳосил одатдаги усулда экиб парвариш қилингандагига қараганда 17 процент кўпайган.

Биз, 1955 йилда республика колхоз ва совхозларида камида 500 минг гектар ерда чигитни квадрат шаклда уялаб экишимиз керак. Ғўза тупларини жойлаштиришнинг асосий схемаси 60x60 сантиметр бўлади. Бизда шўр ва қумлоқ ерлар анчагина борлигини э'тиборга олиб, 60x45, 70x45, 45x45 сантиметр схемалари бўйича ҳам чигит экамиз.

Ғўза баргини сун'ий равишда тўкиш—ҳосилни машинада теришни муваффақиятли ўтказишда муҳим ишдир. Ғўза баргини тўкишни юқори сифатли қилиб ўтказмаётганлигимиз ҳар йили машинада териш планининг бажарилмай қолишига ма'лум даражада сабаб бўлмоқда. Шу сабабдан, терим олдидан ғўза баргини тўкишда ҳосилга зарар етказмайдиган янги, эффектлироқ дориворларни топишга ҳаракат қилишимиз ва машинада пахта теришни лоақал сентябрь ойининг ўрталарида бошлашимиз зарур.

ССР Иттифоқи ҳукумати ва КПСС Марказий Комитети МТС ҳамда совхозларни пахта териш машиналари блан та'минлашда бизга катта ёрдам кўрсатмоқдалар.

Ҳозирги вақтда бизда 16 мингдан кўпроқ агрегат бор, бу агрегатлардан кўпи модернизация қилинган. Бу йил биз, машиналарда атиги 150 минг тонна, я'ни мўлжаллагидан қарийб беш марта камроқ пахта тераолдик.

Механик-ҳайдовчиларнинг малакаси пастлиги, шунингдек бирқанча МТС ҳамда совхозларнинг кадрлар блан та'минланмаганлиги — пахта териш машиналаридан қониқарсиз фойдаланилганлигининг сабабларидан биридир. Шу сабабдан, пахта териш машиналарида ишлаш учун мутахассислар тайёрлаш сифатини анча оширишимиз ва МТС ҳамда совхозларда механик-ҳайдовчилар резервига эга бўлишимиз керак.

Мавжуд СХМ-48 машиналаридан унумли фойдаланиш учун курашиш блан бирга икки қаторли, горизонталь—шпиндельли пахта териш машинасини кўплаб ишлаб чиқариш керак. Бу машинанинг бирқанча устунликлари бор.

Комплекс равишда механизациялаш, яқин орада мукаммалроқ янги машиналардан фойдаланиш учун кўп миқдорда инженер ва техникларни тайёрлаш, механизатор кадрларнинг малакасини ошириш талаб этилади. Биз, куз ва қиш фаслида жойларда механизатор кадрларни тайёрлаш ва қайтадан тайёрлаш соҳасида катта иш қилишимиз керак. Бунинг учун саноатдаги ва ўқув юртларидаги энг яхши мутахассисларни ҳамда ўқитувчиларни шу ишга жалб этиш, ўқув—ишлабчиқариш базасини яхшилаш керак.

Пахтачиликни янада кескин суратда ривожлантириш соҳасида қўйилган вазифани бажариш учун СССР Совхозлар министрлигининг, СССР Автомобиль, трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлигининг ва айниқса СССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг кўп ёрдам беришини кутамиз.

Пахтани янада кўпроқ етиштириш юзасидан катта вазифалар қўйилганлиги сабабли пахта тайёрлашни уюштириш блан боғлиқ бўлган бирқанча масалаларни қараб чиқиш ва ҳал этиш керак.

Тайёрлаш пунктларининг кўп қисми шу вақтгача мутлақо механикалаштирилмаган ва кўп меҳнат талаб қиладиган пахта ташиш ҳамда пахтани бунтларга жойлаш қўл кучи блан бажарилмоқда. Бундай аҳволга мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Ҳолбуки, тайёрлаш пунктларини механизациялаш учун алоҳида бир техника талаб этилмайди. Бунинг учун транспортерлар, кичкина силовой установкалар керак.

Саноат бундай механизм ва машиналарни кўпдан буён ишлаб чиқармоқда. СССР Кенг исте'мол саноат моллари министрлиги ходимларининг бу ишга бепарволик блан қараётганликлари тайёрлаш пунктларидаги ишларнинг кўнгилдагидек эмаслигига сабаб бўлмоқда. Министрлик яқин икки йил ичида тайёрлаш пунктларини механизациялашни тамомила тугаллаши лозим. Республикада йиғим-терим даврида 20 мингга яқин колхозчи ва совхоз ишчиси тайёрлаш пунктларида ишлаш учун жалб этиладики, бундай аҳволга йўл қўйиш мумкин эмас.

Пахтани саноат сортларига қараб қабул қилишдаги мавжуд практикани қайтадан кўриб чиқиш зарур. 1949 йилдан буён колхозлардан натура скидкасидан ташқари, пахтанинг ифлосланиши учун икки баравар ортиқ пул блан штраф олиб келинмоқда. Топшириладиган пахтанинг сифатини яхшилашда колхозларга та'сир кўрсатиш учун шундай чора кўрилади. Бу практика кўп йиллардан буён давом этаётганлигига қарамай, топширилаётган пахтанинг ифлосланиши камайган эмас. Гап колхозларнинг ифлосланган пахтани топширишни истаётганликларида эмас, балки кўпчилик колхозларда пахтани қуритиш учун муносиб майдонларнинг йўқлигидадир.

Биз, колхозлардан икки баравар оширилган пул штрафларини ундириб олишни бекор қилиш керак ва бир-икки йил ичида яхши асфальтлаштирилган майдонларни етарли миқдорда қуришда колхозларга ёрдам бериш керак, деб ҳисоблаймиз.

Ҳозирги вақтда тайёрлаш системаси пахтани қуритиш мажбуриятидан тамомила халос қилинган. Колхозлар пахтанинг кўп қисмини ўзлари кондиция даражасига етказишга мажбур бўладилар. Буни нормал бир ҳол деб ҳисоблаб бўлмайди.

Қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришини тўғри уюштириш учун хўжаликнинг барча тармоқларини комплекс ривожлантириш керак. Лекин шунга қарамай, биз Партия ва Ҳукуматнинг шу масала ҳақидаги кўрсатмаларини қониқарсиз бажармоқдамиз. Бизда чорвачиликни ривожлантириш соҳасидаги ишлар сра ҳам кўнгилдагидек эмас. Ўтган қиш фаслида ем-хашак бўлмаганлиги ва бошқа сабабларга кўра кўп колхозларнинг анчагина чорва моллари, айниқса қўйлари нобуд бўлди. Бунинг натижасида республикада чорвачиликни ривожлантириш давлат плани бажарилмай қолди.

Ем-хашакнинг жамғарилмаган қисмини яқин вақт ичида қўшимча равишда тайёрлаш йўли блан тўлдириш, мавжуд чорва биноларининг ҳаммасини ремонт қилиш, янги чорва бинолари қурилишини тамомлаш, барча чорва молларини қишдан семиз ва соғлом чиқариш, қўзилатиш кампаниясини уюшқоқлик блан ўтказиш ва ёш молларнинг ҳаммасини тўла сақлаб қолиш — партия, совет, қишлоқ хўжалик органларининг, колхоз, совхоз ва МТСларнинг кечиктириб бўлмайдиган вазифасидир. Келгуси йилда чорва молларини кўпайтириш давлат планини сўзсиз бажариш ва ўтган йилги қишда нобуд бўлган молларнинг ўрнини ошиғи блан қоплаш зарур.

Биз колхозларимизнинг экономикасида катта ўрин тутган пиллачиликни ҳам ривожлантиришимиз керак. Агротехникани яхшилаш ва қишлоқ хўжалигининг ана шу тормоғини кўпроқ механизациялаш асосида биз яқин йиллар ичида пиллачиликни жиддий суратда ривожлантираоламиз.

Ўртоқ Ниёзов ўз докладининг охирида бундай дейди:

— 1954 йил — қишлоқ хўжалигини ривожлантириш юзасидан КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленуми қарорида ва СССР Министрлар Совети ҳамда КПСС Марказий Комитетининг Ўзбекистонда пахтачиликни янада ривожлантириш тўғрисидаги қарорида белгиланган буюк программани амалга оширишнинг биринчи йилидир. Бу қарорларни бажариш соҳасида қилинган ишлар пахтачиликни ва республика қишлоқ хўжалигининг бошқа ҳамма тормоқларини кескин суратда ривожлантириш йўлидаги дастлабки қадамдир, холос.

Мавжуд камчиликларни мумкин қадар тезроқ тугатиш — республика партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг шарафли ишидир. Бутун ҳосилни тезликда йиғиштириб олиш, барча колхозлар ва совхозларнинг давлатга пахта топшириш планини бажаришларини та'минлаш, келгуси йилда мўл ҳосил етиштириш учун зарур тадбирларни ўз вақтида кўриш — пахтачиликни ривожлантириш юзасидан белгиланган программани муваффақиятли суратда амалга ошириш йўлида мустаҳкам асос вужудга келтиради.

Ўзбекистон партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг, республикамиз барча меҳнаткашларининг мамлакатни пахта блан та'минлаш ва қишлоқ хўжалигининг бошқа маҳсулотларини тайёрлашни кескин суратда ошириш юзасидан Партия ва Ҳукумат томонидан қўйилган вазифаларни шараф блан бажаришларига ҳеч шубҳа йўқ.

★

Ўртоқ Ниёзов докладидан кейин Қозоғистон, Тожикистон, Қирғизистон, Озарбайжон, Туркманистон, Арманистон республикаларининг делегациялари ва кенгашнинг бошқа қатнашчилари суғориладиган деҳқончиликни механизациялаш ва электрлаш Ўрта Осиё илмий-текшириш институтида ҳамда СССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг Ўрта Осиё машина-синаш станциясида бўлдилар. Улар бу ерда пахтачиликни комплекс механизациялаш учун мўлжалланган энг янги машиналар блан танишдилар, шунингдек Ўзбекистон ССР бешйиллиги номли совхозга бордилар.

Кечқурун кенгаш қатнашчилари учун катта концерт қўйиб берилди. (ЎзТАГ).

Пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан кенгаш

18 ноябрьда ўртоқ Н. С. Хрушчев пахтакор республикаларнинг раҳбарлари блан бирликда Бутуниттифоқ пахтачилик илмий-текшириш институтининг Марказий селекция станциясига бориб илмий ходимлар блан ғўзани парвариш қилишни комплекс равишда механизациялаш, пахтанинг серҳосил ва тезпишар янги сортларини етиштириш масалалари устида узоқ суҳбатлашди, шунингдек чигитни квадрат шаклда уялаб экиш усулига ўтиш мумкинлиги ва бу усулнинг пахта етиштириш процессларининг ҳаммасини машиналаштиришга ҳамда ғўза қатор ораларини ишлашда ва ғўза чопиғида қўл меҳнатини минимумга келтиришга имкон бериши тўғрисида пахтачилик ходимларининг, механизаторларнинг, селекциячиларнинг ва агрономларнинг фикрларини эшитди.

Навоий номидаги ўзбек давлат опера ва балет театрида кечқурун соат 6 да СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитетининг «Ўзбекистон ССРда 1954 — 1958 йилларда пахтачиликни янада ривожлантириш тўғрисида»ги қарори қандай бажарилаётганлиги ҳақида» Ўзбекистон Компартия Марказий Комитетининг секретари ўртоқ А. Э. Ниёзов томонидан қилинган докладни муҳокама этишга бағишланган биринчи мажлис бошланди.

Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Ғафуров биринчи бўлиб сўзга чиқди. У, Тожикистон қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари номидан қардош Ўзбекистон пахтакорларига отташин салом топширди.

— Биз пахтадан мўл ҳосил олиш учун курашда, — дейди ўртоқ Ғафуров, — илмий-текшириш муассасаларининг ютуқларидан, пахтачилик илғорларининг, пахта экувчи ҳамма республикаларнинг тажрибаларидан кенг фойдаланмоқдамиз. Янги, илғор тажриба ва муваффақиятларнинг ҳаммасини пахтачиликда жорий қилиш партия ва ҳукумат томонидан қўйилган вазифаларни муваффақият блан амалга оширишга ёрдам беради.

Ўртоқ Ғафуров Тожикистон пахтакорлари эришган ютуқларни айтиб, чигитни квадрат шаклда уялаб экишнинг афзалликларини гапириб берди. 1954 йилда республикадаги пахта майдонларининг ҳаммасига қатор оралари торайтириб чигит экилди. Қатор ораларини торайтириб экиш пахтанинг тез етилишига ёрдам беради, ҳосилни оширишни та'минлайди, механизмлардан тўлиқ фойдаланишга имкон беради.

Қатор ораларини 45 x 60 сантиметр ва 45 x 45 сантиметр қилиб чигитни квадрат шаклда уялаб экиш соҳасида бу йил кенг миқ'ёсда тажрибалар ўтказилди. Шу тажрибаларни ўтказган колхозлар ва совхозларнинг ҳаммаси келгуси йилдан бошлаб чигитни асосан қатор ораларини 45 x 45 сантиметр қилиб квадрат шаклда уялаб экиш керак, деган фикрга келдилар. Ғўза қатор ораларини узунасига-кўндалангига ишлаш сарф бўладиган қўл меҳнатини 2-3 баравар камайтиради. Шу сабабли колхозчиларнинг анчагина қисмидан чорвачиликда, боғдорчиликда, узумчиликда, сабзавотчиликда фойдаланиш мумкин бўлиб қолади.

Кўпгина ўртоқлар қатор ораларини 45 сантиметр қилиб чигит экиш ва 45 x 45 сантиметр қилиб квадрат шаклда уялаб чигит экиш усулини қўлланиш ғўза қатор ораларини машина блан ишлашни қийинлаштириб қўйиши мумкин, деб ўйлар эдилар. Броқ, Тожикистон пахтакорлари янги агротехникани ишлаб чиқиб, бундай хавотир бўлишга ҳечқандай асос йўқлигини исбот қилдилар. Чигитни шу усулда экканда пахта ҳосилини машина блан териб олиш ишлари ҳам қийинлашиб қолади, деган фикрлар ҳам бор эди. Лекин, республикамизнинг механизаторлари торайтирилган қатор ораларига мосланиб ўзгартирилган терим машиналари қатор оралари кенг бўлган ғўзалар орасида ишлаганига қарганда яхшироқ ишлаши мумкинлигини исбот қилдилар.

Афсуски, пахта етиштиришнинг янги усулини жорий қилиш соҳасида республикамизнинг колхозлари ва совхозлари ўртоқ Мальцев бошчилик қилаётган СоюзНИХИдан ҳечқандай ёрдам олмадилар.

Пахтачиликда механизация даражасини ошириш ва агротехниканинг янги методларини жорий қилиш партия ва совет ташкилотларининг бу ишга кўпроқ э'тибор беришларини талаб қилади. Лекин республика партия ва совет ташкилотлари бу жуда муҳим прогрессив ишни охиригача етказиш учун ўзларининг кучларини ҳам, меҳнатларини ҳам аямайдилар.

Биз Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигидан ва илмий-текшириш ташкилотларидан пахта уруғчилиги ва селекция соҳасида бизга ёрдам беришларини сўраймиз. Шуни айтиб ўтиш керакки, пахтанинг айрим сортлари мутлақо яроқсиз бўлиб қолди. Зарур талабларнинг ҳаммасига жавоб берадиган пахта сортларини етиштириш селекциячиларимизнинг энг муҳим вазифасидир.

Шу блан бирга ССР Иттифоқи Машинасозлик министрлиги сеялкалар ва культиваторларни реконструкция қилиш масалалари блан жиддий шуғулланиши лозим. Чопиқ тракторларини чиқаришни яхшилаш, асосан чопиқ тракторларининг қувватини ошириш ва бу тракторларни торайтирилган қатор ораларида ишлашга мослаш керак. Пахта терадиган ва кўрак терадиган машиналарни ҳам шундай қилиш керак. Бизнинг фикримизча, ҳозирги пахта териш машиналари икки қаторли, горизонталь-шпинделли машиналар блан алмаштирилиши лозим.

СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитетининг Тожикистон ССРда пахтачиликни янада ривожлантириш тўғрисидаги қарори пахта етиштиришни тўхтовсиз кўпайтириш ва республика қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини юксалтириш учун янги перспективалар очиб беради. Республиканинг ҳамма пахта майдонларида яқин йиллар ичида ҳарбир гектар ердан 40 центнердан ҳосил олишга эришишни ўз олдимизга жанговар вазифа қилиб қўймоқдамиз.

КПСС Марказий Комитети ва Иттифоқ ҳукумати томонидан жуда катта ғамхўрлик қилинаётганлигини Совет Иттифоқининг пахта экувчи бошқа республикалари каби Тожикистон пахтакорлари ҳам сезиб турибдилар. КПСС Марказий Комитетининг биринчи секретари Никита Сергеевич Хрушчевнинг Тожикистонга келганлиги мана шундай ғамхўрликнинг ёрқин кўринишидир. Ўртоқ Хрушчевнинг республика қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари блан учрашувлари самимий, дўстона вазиятда ўтди.

Бизнинг халқимиз КПСС Марказий Комитетига ва ССР Иттифоқи Министрлар Советига Тожикистон Совет Социалистик Республикасини яшнатиб-гуллатишга э'тибор бериб, бу тўғрида қилаётган ғамхўрликлари учун чуқур ташаккур билдиради. Тожик халқи улуғ Совет Ватанининг куч ва қудратини янада мустаҳкамлаш ишига қўшаётган ўз ҳиссасини кўпайтириш учун қат'ий бел боғлаган.

Тошкент области, Октябрь районидаги Каганович номли колхознинг раиси, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Турсунқулов минбарга чиқади. У, қишлоқ хўжалик артели пахтакорлари мўл ҳосил олишга қандай йўл блан эришаётганликлари тўғрисида гапириб, янги ерларни ўзлаштиришдаги тажрибаларни айтиб берди. Каганович номли колхоз бундан 20 йил илгари 220 гектар ерга пахта экиб, ҳарбир гектардан 5,2 центнердан ҳосил олган эди. Бу йил колхоз экин майдони 6 мартадан кўпроқ кенгайтирилди. Бу жуда катта ўсиш совет колхоз тузумининг кучи мустаҳкамланиб бораётганлигини кўрсатувчи яққол далилдир. Пахта етиштиришда илғор агротехника жорий қилинаётганлиги туфайли шу муваффақиятлар қўлга киритилди. Одатда бу колхоз дала ишларини ўтказишнинг ҳамма муддатларига қаттиқ риоя қилади. Яхшилаб текисланган ерлар ўз вақтида сифатли қилиб ҳайдалади ва чигит экилади, бу эса, чигитнинг бир текисда униб чиқишини та'минлайди. Эрта кўкламда ёш ғўзалар 17 — 18 сантиметр чуқурликда чопиқ ва культивация қилинади. Культивация ана шундай чуқур қилиб ўтказилганида тупроқнинг 7—8 сантиметрлик устки қатлами қуриб қолса ҳам тупроқнинг остки қатламида нам сақланади. Ёш ғўзанинг илдизлари нам қидириб чуқурликка қараб томир ёяди. Ғўзанинг илдизлари бақувват бўлиб қолгандан кейин суғориш бошланади, шундан сўнг ғўза тез шохлайбошлайди, ундан кейин эса бундай ғўза яхши гуллайди ва шоналайди. Аксинча, чигит униб чиқиши бланоқ ғўза суғорилса, у тез ўсади-ю, лекин унда етарлик миқдорда гул ва шона бўлмайди. Ба'зи агрономлар ва сув хўжалигининг ба'зи ходимлари ёш ғўзаларни парвариш қилишнинг янги методини тушунмайдилар. Улар тупроққа нам керак бўлмаган вақтда ҳам ғўзани суғоришни талаб қиладилар.

Ўртоқ Турсунқулов қишлоқ хўжалик мутахассисларидан фақат ҳарбир райондагина эмас, шу блан бирга ҳарбир колхозда ва бригадада ҳам тупроқнинг тобига қараб ғўзани суғориш ишларини ташкил этишда колхозларга ёрдам беришларини сўрайди.

Каганович номли колхоз бу йил биринчи марта ба'зи участкаларга шахмат усулида чигит экди. Бу ердаги ғўзаларнинг қатор ораларини машина блан ишлаш натижасида ғўза парваришига сарф қилинадиган қўл меҳнатининг деярлик тенг ярмини камайтириш мумкин бўлди. Шу усул блан чигит экилган бутун пахта майдонидан яхши ҳосил етиштирилди. Ўртоқ Турсунқулов Кенгаш қатнашчиларига ва'да бериб, яқин бир-икки йил ичида колхозда чигитни квадрат шаклда уялаб экиш усули кенг равишда жорий қилинади, деб айтди.

Қишлоқ хўжалик артели а'золари ерга ўғитни ўз вақтида ва сифатли қилиб солишга катта э'тибор бермоқдалар. Шу мақсад блан колхозда ғўза ҳосил тугаётган даврда чириган гўнгни селитра блан аралаштириб солинмоқда, бу эса ғўза тупларидаги ҳамма шоналарнинг тўкилмай сақланиб қолишига имкон беради. Аммо республика Қишлоқ хўжалик министрлиги бу яхши тажрибани пахтачиликда жорий қилиш учун шу вақтгача амалий чора кўргани йўқ.

Ўртоқ Турсунқулов сувдан фойдаланишни тартибга солиш, республикада пахта уруғчилигига таалluқли ишларни яхшилаш зарурлигига кенгаш қатнашчиларининг э'тиборини жалб қилди.

Озарбайжон ССР Ужар районидаги Микоян номли колхоз раиси ўртоқ Мамедова сўзга чиқади.

— Колхозимизнинг а'золари, — дейди у, — КПСС Марказий Комитети сентябрь ва февраль-март Пленумларининг қарорларини бажариш учун курашиб, бу йил экин майдонларини кенгайтириш, пахта ҳосилини ошириш соҳасида анча иш қилдилар.

Колхоз 1954 йилда 525 гектар ерга шу жумладан 100 гектар қўриқ ерга пахта экди. Шу кунгача пахтакорлар ҳарбир гектардан 23 центнердан пахта топшириб, контрактация топшириғини 140 процент бажардилар. Пахта топшириш давом этмоқда.

Ўртоқ Мамедова айтдики, иқлим ва тупроқ шароитларининг ноқулай бўлганлигига қарамай, колхозчилар агротехникани тўғри қўлланиш туфайли мўл ҳосил олмоқдалар. Колхозда чигит экиш ишлари қисқа муддатларда бажарилмоқда, ғўза қатор оралари юқори сифатли парвариш қилинмоқда. Ғўзани минерал ва маҳаллий ўғитлар блан озиқлантиришга алоҳида э'тибор берилмоқда. Биринчи озиқлантириш одатда ғўза шоналаш олдидан ўтказилади.

Ҳосил ошаборган сари колхознинг олаётган пул даромадлари ҳам кўпаймоқда, меҳнат кунининг қиймати ошмоқда. Масалан, ўтган йил 1,5 миллион сўм даромад олинди, ҳар меҳнат кунига фақат 3 сўмдан пул ва 2 килограммдан дон берилди. Бу йил эса, колхознинг даромади 6 миллион сўмга етди, колхозчилар ҳарбир меҳнат кунига 15 сўмдан пул ва 5 килограммдан дон олмоқдалар.

Ўртоқ Мамедова, колхоз пахтачилик блан бир қаторда чорвачиликни, боғдорчиликни, пиллачиликни ва ишлабчиқаришнинг бошқа тармоқларини ҳам муваффақият блан ривожлантираётганлигини айтиб ўтади.

Ҳозир колхозда ҳосилни йиғиб-териб олиш ишлари тугалланмоқда, ерлар шудгор қилинмоқда. Келгуси йилда пахта экиш учун 200 гектар қўриқ ер очилмоқда.

«Малик» совхозининг директори ўртоқ Иброҳимов совхоз ишчиларининг муваффақиятлари тўғрисида гапиради.

«Малик» совхози пахта экишга бундан 3 йил бурунгина киришди. 1952 йилда 540 гектар ерга чигит экилиб, 17 центнердан ҳосил олинган эди. 1953 йилда 1325 гектар ернинг ҳарбир гектаридан 27 центнердан пахта олинди.

Бу йил 1800 гектар майдоннинг ҳарбир гектаридан 27 центнердан пахта териб олинди. Совхоз пахта тайёрлаш планини муддатидан олдин бажарди.

Катта-катта майдонларда етиштирилган мўл ҳосил техникадан яхши фойдаланишнинг, энг янги агротехника усулларини қўлланишнинг натижасидир. Бу йил совхозда пахта йиғим-теримида машиналардан кенг фойдаланилди. Давлатга топширилган 4100 тонна пахтанинг 2844 тоннаси машина блан терилди. Демак, етиштирилган пахтанинг 70 проценти машиналар блан териб олинди. Совхоз далаларида ишлаган 63 та терим машинасининг ҳарқайсиси мавсумда ўрта ҳисоб блан 43 тоннадан пахта териб берди, шу туфайли 43 минг иш куни тежалди.

Пахта теримига пухта тайёргарлик кўрилганлиги терим машиналарининг муваффақиятли ишлашига ёрдам берди. Кузда ерларнинг деярлик ҳаммаси чуқур шудгор қилиб қўйилди. Чигит барвақт экилди, ҳамма жойда чигит ўз вақтида бақувват бўлиб униб чиқди. Ернинг тупроқ шароитига ва ғўзанинг ўсишига қараб ёзда қатор оралари сифатли қилиб ишланди. Мана шу тадбирларнинг ҳаммаси совхозда пахтанинг ўз вақтида текис очилишига, пахта теришга одатдагидан олдинроқ киришишга имкон берди.

Ўртоқ Иброҳимов айтдики, ҳозирги вақтда совхозда экин майдонининг ярмиси шудгор қилиб қўйилди, янги ерлар очилиб ҳайдалмоқда. Келгуси йилда пахта майдонини кенгайтирилиб, яна 300 гектар кенгайтириш, янада юқори ҳосил олиш мўлжалланмоқда.

Нотиқ, 1955 йилнинг кўкламигача совхозга чигитни уялаб экадиган сеялкалар, «КДП-35» маркали чопиқ тракторлари, янги горизонталь-шпинделли терим машиналари берилишини илтимос қилди.

СоюзНИХИ Иолотан зональ станциясининг вакили ўртоқ Полетаев Туркманистон ССР Мари области пахтакорларининг урушдан кейинги йилларда эришган муваффақиятлари тўғрисида гапириб, ингичка толали пахта сортларининг ҳосилини оширишга ёрдам берувчи агротехника тадбирлари системасига тўхталиб ўтади. Деҳқончилик маданиятини яхшилаш пахта-беда олмошлаб экишини ўзлаштириш бу системанинг энг муҳим омилидир.

Ўртоқ Полетаев кўрак терадиган машиналарни, мукаммаллаштирилган сеялкаларни ўғит соладиган, айниқса фосфорли ўғитларни соладиган машиналарни қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришига тезроқ жорий қилиш зарурлиги тўғрисида гапиради.

У Мари областида экилаётган ингичка толали пахта сортларини янги сортлар блан олмоштириш масалаларига тўхталиб ўтади. Станция маҳаллий шароитларда етиштирилган янги пахта сортларини танлаб олиш ишларини тамомлади. 87—63, 90 — 41, 87—88 сингари сортлар мана шундай танлаб олинган сортлардир. Бу сортлар серҳосиллиги ва толасининг юқори сифатли бўлиши блан фарқ қилади. 9—12 процент тезпишадиган, 2—3 баравар серҳосил, техника сифатлари юқори бўлган янги пахта сортини етиштириш ишлари тугалланди.

Қирғизистон ССР Аравон районидаги Молотов номли колхознинг бригадири, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Аноров минбарга чиқади. Ўртоқ Аноров бошлиқ бригада 60 гектар ерга пахта экмоқда. Шу ернинг ҳаммаси ўз вақтида етарлик чуқурликда шудгор қилинмоқда, чигит экиш ва ғўза қатор ораларини ишлаш ўз вақтида ўтказилмоқда. Бу бригадада ғўзанинг тобига қараб суғориш ва озиқлантириш ишлари сифатли қилиб ўтказилмоқда.

Дала ишларини ўтказиш қоидаларига ва муддатларига қаттиқ риоя қилиш ғўза тупларида кўсакларнинг кўпайишига ва пахтанинг эрта очилишига ёрдам бермоқда. Бригада бу йил пахта теришни 12 сентябрьдан бошлади. Ҳарбир гектар ердан давлатга 53 центнердан отбор ва биринчи сорт пахта топширилди.

Ҳозир бригада участкаларида келгуси йил ҳосили учун замин тайёрланмоқда. Ғўзапоялар тамомила йиғиштириб олинди, ерларни шудгорлаш ва ўғит солиш ишлари охирига етказилмоқда. Бригада келгуси йилда 60 гектар ернинг ҳарбир гектаридан 70 центнердан пахта олишга қарор қилди.

Ўртоқ Аноров, келгуси йил кўкламидан бошлаб бригада чигитни квадрат шаклда уялаб экиш усулига ўтади, агротехниканинг илғор усулларини амалда жорий қилади, деб айтди.

Ўзбекистон ССР бешйиллиги номидаги совхознинг механик-ҳайдовчиси ўртоқ Муротов бундай деди:

— Совхозимиздаги механизаторлар бу йил пахтани машина блан териш планини 120 процент бажардилар. Мен ҳам ўз ишимда яхши натижаларга эришдим. Янги горизонталь-шпинделли терим машинаси блан мавсум бошидан бери 184 тонна пахта териб бердим.

Бу машинанинг иш сифати анча яхши эканлиги, аввалги, машиналарга қараганда унинг иш унуми ортиқроқ эканлиги тажрибада исбот бўлди. Броқ, бу машинанинг тузилишида ҳам жиддий камчиликлар бор. Машинасозлар бу камчиликларни тезроқ тузатишлари, уни қатор оралари торайтириб чигит экилган пахта майдонларида ишлайдиган ҳолга келтиришлари лозим. Келгуси йилдан бошлаб Ўзбекистон колхозлари ва совхозлари қатор ораларини кўндалангига-узунасига ишлаш усулини ҳамма жойда татбиқ қилишлари лозим.

— Колхозчилар, МТС ишчилари ва мутахассислари, — деди Ўзбекистон КП Қашқадар'ё обкомининг секретари ўртоқ Қурбонов, — партия ва ҳукуматнинг қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш тўғрисида чиқарган тарихий қарорларини амалга ошириш учун курашиб, область қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш соҳасида партия ташкилотларининг раҳбарлиги остида бирмунча ишларни қилдилар.

Пахта экилган майдон ўтган йилга нисбатан 26 минг гектар кўпайтирилди. Областимиздаги қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг ғайрати блан яхши ҳосил етиштирилди. Область колхозлари пахта тайёрлаш давлат планини 14 ноябрьда бажардилар. Давлатга ўтган йилдагига қараганда 10 процент кўп пахта топширилди.

Қашқадар'ёни республиканинг етакчи пахтакор областьларидан бирига айлантириш учун ҳамма имкониятлар бор. Янги ерлар очилаётганлиги, колхозларда етарлик меҳнат ресурслари борлиги ва иқлим шароитларининг қулайлиги областьда экин майдонини бирнеча юз минг гектар кенгайтиришга имкон беради. Броқ, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг айби блан Қашқадар'ё областида сув проблемаси ҳозирча қониқарсиз ҳал қилинмоқда.

Ўртоқ Қурбонов, кўпгина қишлоқ хўжалик артельларининг колхозчилари ирригация иншоотларини тезроқ битказиб ишга солиш учун ўзларининг бўлинмас фондларидан анча маблағлар ажратиб беришга қарор қилдилар, деб айтди.

Тожикистон ССРдаги Куйбишев номли совхознинг директори ўртоқ Воронин совхознинг муваффақиятларини, ғўза туплари қалинлигига риоя қилиш йўли, ғўзаларни тўғри жойлаштириш блан ингичка толали пахтадан мўл ҳосил олинаётганлигини гапириб берди.

Сўнгра нотиқ пахтанинг янги сортларини етиштириш, 45 x 45 сантиметр қилиб экилган ғўзаларнинг қатор ораларини ишлаш учун керакли машиналарни заводларда тайёрлаб чиқариш зарурлигини айтиб ўтди, чунки бу схема қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришида бундан буён жуда кенг татбиқ қилинади.

Тошкент область, Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг раиси ўртоқ Матқобулов пахтачиликни комплекс механизациялашни тезроқ тугаллаш зарурлиги тўғрисида гапирди. Музокараларда чиқиб сўзлаган бошқа ўртоқлар қаби ўртоқ Матқобулов ҳам чигитни квадрат шаклда уялаб экиш усулига ўтишнинг аҳамиятини, шу усул блан экилган ғўзаларнинг қатор ораларини узунасига ва кўндалангига машина блан ишлаш муҳим тадбир эканлигини уқтириб ўтди.

Кенгаш ўз ишини давом этдирмоқда.
(ЎзТАГ).

Суратда: пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан бўлаётган кенгаш залида.

И. Душкин ва **Қ. Розиқов** фото лари (ЎзТАГ фотохроникаси).

Халқ судларига сайловлар

Инсоният тарихида янги давр очган Улуғ Октябрь социалистик революцияси янги, олий типдаги демократияни — социалистик демократияни вужудга келтирди.

Социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш, социалистик одил судлов ишини яхшилаш мамлакатимизнинг коммунизм сари муваффақият блан олға боришининг муҳим шартларидан биридир.

Ўртоқ Г. М. Маленков XIX партия с'ездида қилган докладида совет ижтимоий ва давлат тузумини мустаҳкамлаш ҳақида гапириб, СССР Конституциясига асос бўлган социалистик демократизм принципларини оғишмай амалга ошириш Совет давлатини мустаҳкамлаш ва ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга бўлганлигини ва бўлажагини та'кидлаб ўтган эди. Социалистик демократизмни ёрқин ифодаловчи социалистик одил судлов принципларини тўғри амалга ошириш суд ишларини яхши ташкил этиш ва унинг обрўсини ортдиришни та'минлайди, бу эса янги маданиятни, янги турмушни, социалистик тузумни янада мустаҳкамлайди.

Совет демократияси меҳнаткашлар манфаатига жуда ҳам мос келадиган, охиригача изчил, ҳақиқий халқ демократиясидир. Совет демократиясининг енгилмас кучқудрати ҳам ана шундадир. Фақат совет жамиятида барча граждандар давлатни мустаҳкамлаш ва идора этиш ишларига кенг жалб қилинмоқда.

СССР Конституцияси совет суди тарихида чинакам демократизмнинг янги, ёрқин ва гуллаб турган саҳифасини очди. Совет одил судлови ғалаба қилган социализм Конституцияси — СССР Конституциясининг чинакам демократик принципларини амалга оширади, социалистик давлат манфаатлари учун хизмат қилади.

Совет суди Совет ҳокимиятининг барча даврларида халқ ва давлат қўлида халқ душманларини шафқатсиз бостирувчи ўткир қурол бўлиб келди ва бўлиб қолади. Совет суди Ватан хоинларига, шпионларга, заракунандаларга, социалистик мулкни таловчиларга, чайқовчиларга қарши ва давлат ҳамда меҳнат интизомини қасддан бузувчиларга қарши оғишмай курашиб келди. Совет судининг барча фаолияти буюк социалистик Ватан қудратини, халқ фаровонлигини мустаҳкамлашга қаратилди. Совет суди социалистик қонунчиликка қат'ий амал қилиб, бу қонунда ифода этилган халқ ва унинг авангарди Коммунистик партиянинг иродасини амалга ошириб келди.

Совет демократиясининг принциплари халқ блан мустаҳкам алоқада бўлган совет давлат аппаратининг бутун фаолиятида амалга оширилади. СССР Конституциясининг изчил демократизми мамлакатимиз гражданлари томонидан сайланадиган халқ суди сайловларида ҳам ўз ифодасини топди. Бу сайлов умумий, тўғридан-тўғри ва тенг сайлов ҳуқуқи асосида, яширин овоз бериш йўли блан ўтказилади. Совет суди меҳнаткашлар оммасининг СССР Конституциясида берилган ҳуқуқ ва манфаатлари йўлида хизмат қилади. Совет суди давлат қонунида кўрсатилишига мувофиқ, СССР ижтимоий ва давлат тузумини, хўжаликнинг социалистик системасини ва социалистик мулкни, шунингдек СССР гражданларининг сиёсий, меҳнат қилишга бўлган, ҳаётий ва бошқа шахсий ҳуқуқларини ҳамда мулкий ҳуқуқ ва манфаатларини турли тажовузлардан қўриқлайди.

Совет судининг вазифалари Совет давлати функциялари блан мустаҳкам боғлиқдир. Совет давлати ривожланишининг иккинчи, асосий фазасида унинг функциялари ўзгариши блан совет судининг вазифалари ҳам ўзгарди. Совет суди халқ душманлари, Ватан хоинлари, четэл разведкасининг агентураси томонидан Совет Иттифоқига юборилган зараркунандачилар, диверсантлар, шпионлар, қотилларга қарши тўхтовсиз ва шафқатсиз кураш олиб борди ва олиб бормоқда. Совет суди халқ бойлигига кўз олайтирувчиларни, безориларни, чайқовчиларни ва социалистик интизомни бузувчиларни қаттиқ жазолайди.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси натижасида бизнинг мамлакатимизда янги, чинакам халқ суди барпо этилди. Бу суд социалистик одил судловни амалга оширади ва халқ манфаатларини қўриқлайди. Чинакам демократик принцип асосида тузилган совет суди Совет давлатининг органларидан биридир. Совет суди тузилишининг демократик асослари ва унинг фаолияти Совет ҳокимияти барпо этилган биринчи кунларданоқ белгиланган эди. Судьялар мустақилдир ва фақат қонунга бўйсунадилар.

Суд процессларининг иттифоқчи ва автоном республика халқлари тилида олиб борилиши, совет судининг ўзига хос хусусиятидир. Гражданларнинг ижтимоий, мулкий аҳволидан, уларнинг қайси миллатдан бўлишига қарамай, СССРда суд ишлари барча совет гражданлари учун бирхилда ва тенг ҳуқуқда ўтказилади.

Совет суди чинакам одил халқ суди бўлиб, у ўзининг вазифаси, тузилиши, принципи, фаолияти ва синфий моҳияти блан буржуа судидан тубдан фарқ қилади. Капиталистик хусусий мулкни, эксплуатацияни ҳимоя қилувчи буржуа суди совет судига қарама-қарши ўлароқ, ҳукмрон синф қўлидаги қуроллардан биридир. Шунинг учун ҳам буржуа суди ҳечвақт халқ манфаатларини ҳимоя қилувчи адолатли ҳукм чиқармайди.

Совет судининг вазифаси фақат совет қонунини бузувчиларни жазолашдан иборат бўлмай, у ўз олдига жиноятчиларни тарбиялашни ҳам асосий мақсад қилиб қўяди.

Совет суди СССР гражданларини Ватанга садоқат руҳида, совет қонунларини аниқ ва оғишмай бажариш руҳида, социалистик мулкка коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялайди.

Совет давлатида халқ судьялари халқ томонидан сайланадилар ва ўз фаолиятлари тўғрисида сайловчилар олдида ҳисобот бериб турадилар. Шу йўсинда улар халқ блан бевосита алоқада бўладилар. Сайловчилар олдида ҳисобот докладларини ўтказиб туриш халқ судларининг ишини яхшилашда катта аҳамиятга эгадир. Бу эса халқ суди ишлари устидан сайловчиларнинг контроль қилиб туришлари ҳамда танқид ва ўз-ўзини танқидни кучайтириш имкониятини беради.

Суд ишларида меҳнаткашлар оммасининг кенг иштироқ этиши халқ маслаҳатчилари орқали амалга оширилади.

СССРда сайлов кунигача 23 ёшга тўлган кишилар халқ судьяси ва маслаҳатчиси бўлиб сайланаоладилар.

Сайлов кунигача 18 ёшга тўлган гражданлар ирқига, миллатига, диний э'тиқодига, ма'лумотига, ўтроқлигига, ижтимоий чиқишига, мулкига, ўтмишдаги фаолиятига қарамай сайлаш ҳуқуқидан фойдаланадилар. Суд ҳукми блан сайлаш ҳуқуқидан маҳрум этилган шахслар, шунингдек ақлдан озган кишилар сайловчилар рўйхатига киритилмайдилар. Халқ судларида, сайлов тўғрисидаги Низомнинг барча моддаларида совет гражданларининг халқ судлари сайловида актив ва онгли равишда иштирок этишлари тўғрисида ғамхўрлик ифодаланган. Барча жамоат ташкилотларига ва меҳнаткашларнинг жамиятларига халқ судьялигига ва халқ маслаҳатчиларига кандидатлар кўрсатиш учун кенг имконият берилади. Белгиланган қонуний тартибда кўрсатилган кандидатлар рўйхатга олингандан кейин ташкилотларга улар учун агитация қилиш ва гражданларга эса овоз бериш ҳуқуқи берилади.

Халқ судларининг иши жуда мас'улиятли ва сиёсий ишдир. Халқ судьяси бўлиш ҳарбир совет кишиси учун юксак шарафдир. Халқ унга катта ишонч билдириш блан бирга, жуда катта мас'улият юклайди.

Совет кишилари суд ишларида актив қатнашиб социалистик қонунчиликни янада мустаҳкамлашга жуда катта ҳисса қўшадилар.

1951 йил декабрьда сайланган кўпгина халқ судьялари социалистик судловни амалга оширишда сайловчилар ишончини шараф блан оқламоқдалар.

Ховос районининг 1-нчи участка халқ судьяси Тешабой Умаров ўзига ишониб топширилган вазифага виждонан қараганлиги туфайли, ўзининг сиёсий билимини, малакасини тинмай ошириб боради. У, ишни синчиклаб, пухта ўрганганлиги учун суд ишларини юқори савияда ўтказади. Ўртоқ Умаров сайловчилар олдида халқ суди ишларидан ҳисобот бериб туради, лекциялар ўқийди, аҳоли ўртасида тушунтириш ишлари олиб боради, сайловчиларнинг шикоят ва аризаларига катта э'тибор беради.

Тошкент шаҳар Ленин районининг 3-нчи участка халқ судьяси Александра Андреевна Хаустова 1948 йилдан бери шу вазифада ишлаб келмоқда. У, бу вазифада қобилиятли ходим эканлигини кўрсатиб, сайловчилар ишончини оқлади. Ўртоқ Хаустова катта обрўй қозонди. У, меҳнаткашларнинг шикоят ва талабларига катта э'тибор беради. Ўртоқ Хаустова социалистик судловни амалга оширишда халқ маслаҳатчиларининг иштирок этишига катта аҳамият бериб, улар блан систематик равишда суҳбатлар ўтказиб туради. Бундай халқ судьялари бизда оз эмас.

Совет халқи социалистик қонунчиликни ва социалистик қонун-тартибларни янада мустаҳкамлашга катта аҳамият бериб, халқ судьясига ва халқ маслаҳатчиларига халқнинг ишончли, Коммунистик партия ва Совет ҳукумати сиёсатининг турмушга татбиқ қилабиладиган вакилларини сайлайди.

Совет давлатида халқ суди социалистик қонунчиликни доимий пропаганда қилувчи бўлиб, судлов ишларида унинг зиммасига жуда катта мас'улиятли вазифа юкланган «Агар судья, — деган эди М. И. Калинин СССР Олий судининг ўн йиллиги кунида. — яхши марксист, тажрибали ходим, маданий, саводли киши бўлса, унинг ҳукмлари ва қарорларининг 99 проценти сиёсий аҳамиятта эга бўлиб, совет қонунини, партия директиваларини пропаганда қилишнинг энг яхши формаларидан бири бўлади деб, дадил айтиш мумкин».

Ўзбекистон ССР халқ суди сайловларига тайёрлик ишларини ва сайловни шундай ўтказиш керакки, у барча халқ судлари ва юстиция органларининг фаолиятини яхшилашга, барча суд идораларининг ишига социалистик қонунчиликни мустаҳкамлашда ёрдам берсин. Бу—барча суд ва юстиция органлари ходимларининг муқаддас бурчидир.

Коммунистик партия ўтган сайловларда бўлганидек, бу сайловни ҳам партиясизлар блан мустаҳкам блокда ўтказади.

Халқ судлари социалистик қонунчиликни янада мустаҳкамлашда сайловчиларнинг буюк ишончини шараф блан оқлашлари шубҳасиздир.

М. ВОСИҚОВА,
Ўзбекистон ССР Юстиция министрининг ўринбосари.

Шу йил 29 ноябрьда Умумевропа кенгаши чақириш ҳақидаги масала—СССР таклифи юзасидан

Польша Халқ Республикаси Ҳукуматининг баёноти

ВАРШАВА, 16 ноябрь. (ТАСС). Польша Халқ Республикасининг Ҳукумати Европада коллектив хавфсизлик масаласи юзасидан 29 ноябрьда кенгаш чақириш ҳақида СССР Ҳукумати блан бўлган консультация вақтида ифода қилинган позициясига мувофиқ қуйидагиларни билдиради:

Европадаги бошқа халқлардек, поляк халқи ҳам шундай деб биладики, Лондон ва Париж битимлари жиддий хавфни ўз ичига олади ва бу битимларнинг моҳияти собиқ гитлерчи генераллар қўмондонлигида ғарбий герман вермахтини қайтадан тиклашдан иборатдир. Бу ҳол Европадаги барча халқларнинг ва айниқса Германия қўшниси бўлган халқларнинг хавфсизлигига таҳдид солучи акт бўлур эди.

Гитлерчи босқинчиларнинг ҳужуми вақтида шунчалик кўп кишиларидан ажралган ва шунчалик кўп моддий ҳамда маданий бойликларидан маҳрум бўлган поляк халқи агрессив герман милитаризмининг қайтадан тикланишига пассив равишда қараб тураолмайди.

Герман милитаризмини қайтадан қуроллантиришни кўзда тутган битимлар ҳақидаги масала яқин фурсатда Ғарбий Европадаги ба'зи мамлакатларнинг парламентлари олдига қўйиладиган бир пайтда тинчликка ва Европанинг хавфсизлигига қарши юз бераётган таҳдиднинг олдини олиш йўлида жиддий чоралар кўришда сусткашлик қилиб бўлмайди.

Польша Халқ Республикасининг Ҳукумати Европада хавфсизликни та'минлашга ва Германия проблемасини тинч ҳал этишга олиб борадиган йўлларни топиш ниятида буюк давлатларнинг ва Германия блан қўшни бўлган давлатларнинг ҳукуматларига бирнеча марта мурожаат қилди. Шу йил 9 мартдаги ва 8 августдаги баёнотларида Польша Халқ Республикаси Ҳукумати Европада коллектив хавфсизлик ҳақида Совет Иттифоқи илгари сурган идеяни қизғин қўллаб-қувватлаганлигини билдирди.

Ўз халқларининг тақдири учун жавобгар бўлган европали давлатларнинг ҳукуматлари ва парламентлари Европага тааллуқли масалаларни тинч йўл блан ҳал этишни ёқлаб чиқадиларми ва буни Европада коллектив хавфсизлик ҳақидаги масалага бағишланган кенгашни чақириш ҳақидаги таклифни қабул қилиш йўли блан та'кидлайоладиларми ёки йўқми, улар бу масалани ҳал этишлари лозим. Буни пайсалга солиш учун ҳечқандай асос йўқ, чунки Париж битимларининг ратификация қилиниши Европанинг тақдири учун хавфли оқибатларга эга бўлган ситуацияни вужудга келтирган бўлур эди.

Мутлақо равшанки, агар Париж битимлари ратификация қилиниши натижасида герман милитаризмини қайтадан тиклаш планлари амалга оширилиш даражасига бориб етса, у ҳолда Польша Халқ Республикаси Ҳукумати бошқа ҳукуматлар блан биргаликда ўз мудофаасини ва хавфсизлигини мустаҳкамлашга қаратилган тадбирлар ҳақидаги масалани муҳокама қилишга мажбур бўлур эди. У ҳолда бундай аҳвол учун бутун жавобгарлик агрессив герман милитаризмини қайтадан тиклашга кўмаклашган давлатлар устига тушган бўлур эди.

Польша Халқ Республикаси Ҳукуматининг фикрича, Европада коллектив хавфсизлик масаласи юзасидан шу йил 29 ноябрьда Москвада ёки Парижда кенгаш чақириш ҳақида СССР Ҳукуматининг шу йил 13 ноябрьдаги нотасида илгари сурилган таклиф Германия проблемасини тинч йўл блан ҳал этиш ва тинч халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш блан боғлиқ масалаларни ҳал қилишнинг реал имкониятини вужудга келтиради.

Чехословакия бош министри Вильям Широкий радио оркали нутк сўзлади

ПРАГА, 16 ноябрь. (ТАСС). Чехословакия бош министри Вильям Широкий бугун кечқурун радио орқали нутқ сўзлаб, Совет ҳукуматининг Европа мамлакатларига ва АҚШга юборган нотасида Совет ҳукумати илгари сурган янги, тинчлик таклифлари масаласида Чехословакия ҳукуматининг нуқтаий назарини баён қилиб берди. У. шу фактни алоҳида уқтириб ўтдики, Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо этилиши уруш хавфини тугатиш имкониятини берган бўлур эди ва Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш йўлида енгилмас ғовни вужудга келтирган бўлур эди.

Вильям Широкий «Европа мудофаа бирлашмаси» барбод бўлганлигини, шунинг натижасида Европадаги ҳамма проблемаларни ва Германия масаласини Европадаги барча халқларнинг манфаатларини кўзда тутиб келишиш асосида ҳал этиш учун қулай замин вужудга келганлигини айтиб, сўнгра бундай деди: зўровонлик сиёсати тарафдорлари, Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш тарафдорлари тарихнинг сабоқлари блан ва ҳозирги воқиийлик блан ҳисоблашишни истамаётирлар. Улар бутун куч-қувватларини, ҳамма воситаларини яқин фурсатда янги программани. янги пактни тузишга қаратмоқдалар. Бу янги программа, янги пакт халқ оммасини алдаш мақсадида бошқа бир ниқоб остида «Европа мудофаа бирлашмаси» ўрнини, я'ни бурди кетган «Европа мудофаа бирлашмаси» ўрнини босиши керак эмиш. Париж битимларининг асосий мазмуни,— деди ўз сўзини давом этдириб Широкий,— Европада ва бутун дун'ёда аҳволни яна кескинлаштиришдан, Ғарбий Германияни уруш ўчоғига ва Европада агрессия базасига айлантиришдан, халқларни янги урушга тортишдан иборат. Париж битимлари ғарбий давлатларнинг ўз зиммаларига олган халқаро шартнома мажбуриятларини қўпол равишда бузади. Бу битимлар СССР блан Англия ва СССР блан Франция ўртасида иккитомонлама тузилган битимларга хилофдир.

В. Широкий агрессив немис «вермахти» тузишга ва янги уруш тайёрлашга қаратилган Париж битимлари замирида нима яширинганлигига тўхталиб, Ғарбий Германияда уруш васвасаси тобора кучаяётганлигини қайд қилиб ўтди.

Бу, деди Широкий, Европадаги барча халқларнинг хавфсизлигига тўғридан-тўғри хавф солади, чунки Европадаги барча халқларнинг, шу жумладан немис халқининг ҳам ашаддий душманлари бўлган герман империалистлари, Париж битимлари амалга оширилган тақдирда, зарбдор куч бўлган, атом бомбаси сингари ялпи қирғин қуроли блан тиш-тирноғигача қуролланган «вермахтни» ўз қўлларига яна олган бўлур эдилар.

Чехословак халқи, деди ўз сўзини давом этдириб нотиқ, герман милитаризмининг башарасини яхши билиб олди. Чехословак халқи герман милитаризмининг маккорлигини яхши билиб олди. Биз гарантиялар деб аталган ҳарқандай нарсаларнинг пучлигига ўз тажрибамизда кўриб ишондик. Биринчи жаҳон урушидан кейин ҳам гарантиялар бор эди, у вақтда герман армиясининг қурол-яроғи ва сони қай даражада бўлиши ҳақида гапирилган эди. Чегаралар ҳақида тантанали гарантиялар ва ҳужум қилмаслик ҳақида баёнотлар бор эди. Броқ воқиалар шуни кўрсатдики, бу хил гарантиялар герман милитаризми ўз агрессив мақсадларини амалга оширганида унга халақит бермади. Аксинча, бу гарантиялар унга ниқоб хизматини ўтади, холос.

Чехословак халқи, деди В. Широкий, ўз гўзал ватанининг мустақиллигини ва озодлигини ҳимоя қилиш учун ҳамма зарур шарт-шароитларига эга. У кучли ривож топган саноатга эга. Ўз мамлакатининг тинчлиги ва хавфсизлиги масалаларида халқимиз ма'навий ва сиёсий жиҳатдан якдил бўлиб, жўшқин ватанпарварлик руҳи блан ўз жонажон мамлакатига оташин муҳаббат ҳисси блан тўлиб-тошгандир. Дун'ёдаги қудратли давлат — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи бизнинг иттифоқчимиз ва энг яхши дўстимиздир. Европадаги халқ демократик давлатлари бизнинг иттифоқчиларимиздир. Дун'ёнинг 600 миллионли буюк давлати— Хитой Халқ Республикаси ва бутун дун'ёда тинчлик учун курашучи юз миллионларча киши бизнинг тарафдорларимиздир.

Ватанимизнинг озодлиги ва мустақиллиги мустаҳкам ва узил-кесил та'минланган, халқимиз ҳечбир хавфдан озгина ҳам қўрқмайди.

Чехословак халқи ба'зи ғарб давлатлари тутаётган йўлни қаттиқ нафрат блан рад этади, чунки Париж битимларининг амалга оширилиши шундай деган сўз бўлур эдики, тиш-тирноғигача қуролланган ва халқимизга нисбатан қасосчилик ва душманлик руҳи блан суғорилган янги «вермахт» ватанимизга бевосита қўшни бўлиб қолган бўлур эди.

Чехословакия Республикасининг ҳукумати, деб уқтириб ўтди В. Широкий, — **жуда жиддий равишда айтадики, агар иш Ғарбий Германияни қайтадан ҳарбийлаштириш тўғрисидаги битимларни амалга оширишга бориб тақаладиган бўлса, бундай ҳолда у ўзининг барча иттифоқчилари ва дўстлари блан келишиб ҳамда улар блан биргаликда ўз хавфсизлигини та'минлаш ва кучайтириш учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўради.**

Чехословакия ҳукуматининг фикрича, Европадаги барча халқларнинг вазифаси— Европанинг ривожланиши кескинликни кучайтириш йўлидан эмас, балки, аксинча, кескинликни юмшатиш йўлидан бориши учун ҳамма чораларни кўришдан иборат. Европадаги ҳамма давлатлар герман милитаризмининг қайтадан тикланишига йўл қўймасликдан, Европа давлатларининг хавфсизлигини мустаҳкамлашдан, Европа халқларининг бир-бирларига қарши курашиб, қон тўкишларига сабаб бўладиган аҳволнинг ҳечқачон юз бермаслигидан чинакам манфаатдордирлар.

Ҳечқандай шубҳа йўқки, бирдан-бир тўғри йўл — Европада коллектив хавфсизликнинг та'сирли системасини вужудга келтиришдан иборат. Бу система агрессияга қарши ўзаро ёрдам бериш, катта ва кичик давлатларнинг манфаатларини ўзаро ҳурмат қилиш асосида, бу давлатларнинг тенг ҳуқуқлилиги асосида барпо этилиши лозим. Шу сабабдан Чехословакия ҳукумати Совет Иттифоқи ҳукуматининг «Коллектив хавфсизлик ҳақида Умумевропа шартномаси» тузиш тўғрисидаги таклифини энг бошданоқ тамомила қўллаб-қувватлаб келмоқда. Коллектив хавфсизлик ҳақидаги Умумевропа шартномаси Германия проблемасини тинч асосда ҳал қилиш учун, шунингдек барча мамлакатлар ўртасида ўзаро тинч алоқаларни кенг ривожлантириш учун зарур замин яратиб бериши лозим.

Совет Иттифоқининг тинчликни та'минлашга қаратилган таклифларини Европадаги ва бутун дун'ёдаги тинчликсевар халқлар қўллаб-қувватлаганига қарамай, бу таклифларни ғарбий давлатлар бирнеча бор рад этганликларини қайд қилиб, В. Широкий бундай деди:

Ана шундай вазиятда Чехословакия Республикаси ҳукумати чехословак халқининг хоҳиш-иродасини ифода қилиб, Совет Иттифоқининг Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо этиш масаласи юзасидан 29 ноябрьда Москвада ёки Парижда АҚШ иштироки блан барча Европа давлатларининг (кенгашда қатнашишни истовчи барча Европа давлатларининг) кенгашини чақириш ҳақидаги таклифини хурсандчилик блан табриклайди ва қўллаб-қувватлайди.

Бутун чехословак халқи Совет Иттифоқининг янги таклифини хурсандчилик блан табриклади, чунки бу таклифни ҳозирги мураккаб аҳволдан қутқарадиган реал йўл деб, халқаро кескинликни янада юмшатадиган, Европада ва бутун дун'ёда тинчликни мустаҳкамлашга олиб борадиган реал йўл деб билади.

Чехословакия ҳукумати шундай позицияда турибдики, Европадаги барча давлатларнинг тинчлигини ва хавфсизлигини та'минлаш манфаатлари Европада коллектив хавфсизлик системасини барпо этиш масаласини муҳокама қилмоқ учун 29 ноябрьда Москвада ёки Парижда Европа давлатларининг кенгаши чақирилишини албатта талаб қилади. Музокараларни бирон тарзда кечиктириш мумкин эмас, чунки бу — Европадаги умумий аҳволни мушкуллаштирган бўлур эди.

Чехословакия ҳукумати, деди ўз сўзининг охирида В. Широкий, Европадаги барча давлатларга астойдил мурожаат қилиб, уларни 29 ноябрьда чақириладиган кенгашнинг Европада тинчликка ва хавфсизликка олиб борувчи йўлни очиб берадиган чинакам Умумевропа кенгаши бўлиши учун ёрдам беришга чақиради.

Совет Ҳукуматининг 1954 йил 13 ноябрьдаги нотасига Румыния Халқ Республикаси Ҳукуматининг жавоби

БУХАРЕСТ, 16 ноябрь. (ТАСС). Румыния телеграф агентлиги Совет ҳукуматининг 1954 йил 13 ноябрьдаги нотасига Румыния Халқ Республикасининг жавоб нотаси текстини э'лон қилди. Жавоб нотасида бундай дейилади:

«Румыния Халқ Республикаси ҳукумати Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ҳукуматининг Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо қилиш масаласи юзасидан 29 ноябрьда Москвада ёки Парижда умумевропа кенгаши чақириш тўғрисидаги нотасини олганлигини та'кидлайди.

Румыния Халқ Республикаси ҳукумати Германияни қайта ҳарбийлаштириш тўғрисидаги, Ғарбий Германиянинг қуролли кучларини барпо қилиш тўғрисидаги Лондон ва Париж битимлари имзоланганлиги натижасида Ғарбий Германияни ба'зи давлатларнинг ҳарбий гуруҳларига, масалан, Ғарбий Европа иттифоқига ва Шимолий Атлантик блокка қўшиш натижасида Европада вужудга келган хавфнинг жиддийлиги тўғрисида Совет ҳукумати томонидан билдирилган фикрга қўшилади. Умумий тинчлик манфаатларига ва Европадаги барча халқларнинг, шу жумладан герман халқининг ҳам манфаатларига зид бўлган мана шу битимларнинг амалга оширилиши Европа давлатлари ўртасидаги муносабатларни кескинлаштиришга, зўр бериб қуролланишни кучайтиришга муқаррар равишда олиб келади ва янгидан қон тўкилишига сабаб бўладиган ҳамда моддий ва маданий бойликларнинг яксон қилинишига сабаб бўладиган янги уруш хавфини кўпайтиришга муқаррар равишда олиб келади.

Кейинги қирқ йил мобайнида Румыния Европада агрессив блоклар барпо қилинганлигининг ҳалокатли оқибатларидан ва герман милитаризмининг бостириб кириш сиёсатидан икки марта қаттиқ азоб чекди. Шунинг учун ҳам Румыния Халқ Республикаси ҳукумати Европада тинчликни сақлаш ва коллектив хавфсизликни та'минлаш проблемасини Европадаги бошқа халқлар учун бўлгани сингари румин халқи учун ҳам ҳаётий аҳамиятга эга бўлган проблема деб ҳисоблайди.

Румыния Халқ Республикаси Ҳукумати, бунинг олдини олмоқ учун Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо қилиш, я'ни Европадаги катта ва кичик ҳамма давлатларнинг қонуний манфаатларини э'тиборга оладиган ва Европадаги ҳамма давлатларнинг, ўз ижтимоий ва давлат тузумидан қат'ий назар, иштирок қилишлари лозим бўлган системани барпо қилиш керак, деб СССР ҳукумати томонидан билдирилган фикрга тўла равишда қўшилади.

Шу сабабли, Румыния Халқ Республикаси ҳукумати Европа коллектив хавфсизлик системаси барпо қилиш проблемасини ҳал қилиб бериши лозим бўлган кенгашда — дарҳол чақирилиши Совет ҳукумати нотасида таклиф қилинган ҳамда европали барча давлатлар (кенгашда қатнашишни истовчи барча европали давлатлар), шунингдек АҚШ қатнашиши лозим бўлган кенгашда иштирок қилишга ўзининг тайёр эканлигини билдиради ва шу кенгашга Хитой Халқ Республикаси ўзининг кузатучисини юбориши матлуб деб ҳисоблайди.

Румыния Халқ Республикаси ҳукумати мазкур кенгашнинг 29 ноябрьда Москвада ёки Парижда ўтказилишига розидир».

13 ноябрьдаги совет нотасига Болгария Ҳукуматининг жавоб нотаси

СОФИЯ, 17 ноябрь. (ТАСС). Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо қилиш масаласи юзасидан Европадаги ҳамма давлатлар ва АҚШнинг иштироки блан кенгаш чақириш ҳақида Совет Иттифоқи Ҳукуматининг 1954 йил 13 ноябрьдаги нотасига Болгария Халқ Республикаси ҳукуматининг жавоб нотасини — Софиядаги совет элчихонасига топширилган жавоб нотасини бугун Болгария газеталари э'лон қилдилар. Болгариянинг жавоб нотасида бундай дейилади:

Ғарбий Германияни қайта қуроллантириш ва уни Ғарбий Европада янгидан барпо қилинаётган ҳарбий гуруҳга ва агрессив Атлантик блокка қўшиш тўғрисида тўққиз давлатнинг Лондон ва Париж кенгашларида чиқарилган қарорлар Европада тинчликка жиддий хавф туғдиради. Шу қарорларнинг амалга оширилиши Германияни тинчлик ва демократик негизда бирлаштиришни мумкин бўлмайдиган иш қилиб қўяди, Европадаги айрим халқларни ундаги бошқа халқларга қарама-қарши қилиб қўйиш эса халқаро муносабатлардаги кескинликни кучайтиради ва Европада янги уруш хавфини кўпайтиради

Лондон ва Париж битимлари болгар халқини жиддий ховотирликка солмоқда. Болгар халқи чуқур ишонадики, бирлашган демократик ва тинчликсевар герман давлатининг барпо қилиниши ва Европада коллектив хавфсизлик системасининг вужудга келтирилиши Европада ҳамда бутун дун'ёда тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлашнинг асосий шартидир.

Болгария Халқ Республикаси ҳукумати болгар халқининг туб манфаатларига асосланиб, Лондон ва Париж битимларига ўзининг қат'иян қарши эканлигини билдиради. Ўзининг изчил тинчликсеварлик сиёсатига содиқ бўлган Болгария Халқ Республикаси ҳукумати Европада коллектив хавфсизлик системаси барпо қилиш масаласи юзасидан 1954 йил 29 ноябрьда Москва ёки Парижда барча европали давлатлар (кенгашда қатнашишни истовчи барча европали давлатлар)нинг, шунингдек АҚШнинг кенгашини чақириш ҳақида СССР ҳукуматининг шу йил 13 ноябрьдаги нотасида қилинган таклифни мамнуният блан қабул қилади ва шу кенгашда ўзининг иштирок қилишини билдиради.

Лондонда совет артистларининг концерти

ЛОНДОН, 17 ноябрь. (ТАСС). Кеча Лондондаги энг йирик концерт залларидан бири Альберт-холда Англия-Совет дўстлиги ойлигида қатнашмоқ учун Буюк Британияга келган совет маданият арбоблари делегацияси а'золари бўлган совет артистларининг концерти бўлди.

Концерт қатнашчилари — СССР Давлат академик Большой театрининг солистлари ашулачилардан Иван Петров, Вероника Борисенко, Вера Фирсова ва Евгений Беловлар рус ва ғарб классикларининг бирқанча вокал асарларини ижро этдилар. Большой театр артистларидан Раиса Стручкова ва Александр Лапаури, Валентина Галецкая ва Мансур Комалитдиновлар бирқанча рақсларни ижро этдилар.

Совет артистларининг концерти зўр муваффақият блан ўтди.

«Руслар тинчликни та'минлаш сари тўғри йўлдан бормоқдалар»

Ковентри шаҳри лорд-мэрининг Совет Иттифоқига бориб келганлиги тўғрисида айтганлари

ЛОНДОН, 17 ноябрь. (ТАСС). «Ковентри ивнинг телеграф» газетасининг хабар беришига қараганда, Ковентрининг лорд—мэри Феннел Сталинградга бориб, Ковентрига қайтиб келганидан кейин газета мухбирига ўзининг бу қилган сафари натижаларидан жуда мамнун эканлигини айтган.

Феннел Совет Иттифоқида делегация ғоят дўстона ва самимий кутиб олинганлигини кўрсатиб ўтган. Феннел мухбирнинг саволига жавобан бундай деган: Руслар-нинг ҳаммаси «тинчликка интилмоқдалар, менинг фикримча, улар тинчликни та'минлаш сари тўғри йўлдан бормоқдалар».

БМТ Бош Ассамблеясининг тўққизинчи сессияси

Сиёсий комитетда

НЬЮ-ЙОРК, 17 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** Сиёсий комитетнинг кеча эртаабки мажлисида Англия, Чехословакия, Боливия ва Ливан вакиллари сўзладилар.

Англия делегати Наттинг, Америка вакили Лодж томонидан комитетнинг 15 ноябрьдаги мажлисида берилган изоҳотлари, шунингдек етти мамлакат резолюцияси проекти соавторларининг «совет делегацияси тақдим этган тузатишларни конструктив руҳда кўриб чиқишга» тайёрлик билдирганликлари атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш масаласида нуқтаи назарларни яқинлаштиришга ёрдам беради, деб умид билдирди. Наттинг атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш масаласи блан атом қуролини тақиқлаш масаласи ўртасида алоқа борлигини инкор қилмагани ҳолда, биринчи масалани, я'ни атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш масаласини иккинчи масаланинг, я'ни атом қуролини тақиқлаш ҳақидаги масаланинг ҳал этилишидаги прогрессни кутиб турмасдан муҳокама қилавериш керак, деди.

Сўнгра Англия вакили дедики, Англия делегациясининг фикрича, атом қуввати соҳасида иш олиб борувчи халқаро агентликнинг вазифалари қуйидагилардан иборат бўлиши лозим: 1. Бутун дун'ёда атом қувватини ўрганишни ва ундан тинч мақсадларда фойдаланишни рағбатлантириш. 2. Текшириш, ривожлантириш ва медицинада ҳамда бошқа тинч тормоқларда, «шу жумладан келгусида электр қуввати ишлаб чиқаришда» ҳам қўлланиш учун зарур бўлган ядро материалларини та'минлаш. 3. Махфий бўлмаган информацияни олмошлаб туришга ёрдам бериш. 4. Ўз ишини шундай тарзда олиб боришки, бу блан «атом қувватидан асосан ва, ишонамизки, нуқул тинч мақсадлар учун фойдаланиладиган» пайтга тайёргарлик кўрилсин.

Англия делегати, етти мамлакат резолюцияси проектининг соавторларида музокаралар процессида ҳал этилиши лозим бўлган масалаларни олдиндан ҳал қилиб қўйиш тенденцияси йўқ, улар бошқа делегацияларнинг айтган фикрларини кўриб чиқишга тайёрдирлар, деб ҳам уқтириб ўтди.

Чехословакия вакили доктор Гертруда Секанинова, Чехословакия атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланишни янада ривожлантиришдан бевосита манфаатдордир ва бу масалада халқаро ҳамкорлик идеясини қўллаб-қувватлайди, деб уқтириб ўтди. Шу блан бирга Чехословакия вакили дедики, атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш масалалари устида ишлаган вақтда бу қувватдан вайрон қиладиган уруш мақсадларида фойдаланиш хавфи борлигини эсдан чиқариш ярамайди. Мана бу хавфнинг борлиги, шунингдек, бу хавфни тугатиш учун ҳозиргача ҳечнарса қилинмаганлиги, деди у, бирқанча делегациялар томонидан изҳор қилинган ташвишни вужудга келтиради.

Боливия вакили Кирога Гальдо дедики, Боливия атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасида халқаро ҳамкорликдан жуда манфаатдордир, чунки Боливия катта уран рудаси запасларига эгадир. Боливиялилар, деди у, тўрт юз йил мобайнида бошқа мамлакатлар учун минерал чиқариб келдилар, аммо ўзлари қашшоқ ҳолда қолдилар. Эндиликда улар уран рудаси блан ҳам шундай аҳвол юз беришини истамайдилар.

Боливия делегати, етти мамлакат резолюцияси мақбул ва амалга оширилиши мумкин бўлган резолюция, деди. Лекин «агар маданиятли инсониятнинг бир қисми ана шу тузиладиган ташкилотдан ташқарида туриб қоладиган бўлса, бу резолюция ўз вазифасини бажараолмайди» деб илова қилди. У Совет Иттифоқи таклиф этган тузатишларни жуда диққат блан ўрганиб чиқишни талаб қилди.

Бирқанча делегациялар тинч мақсадларда фойдаланиш учун белгиланган ядро материалларидан уруш мақсадларида фойдаланиш хавфи бор деб ҳақли суратда хавфсираб гапирган эдилар, уларнинг ана шундай хавфсираб гапирганларини айтиб, Боливия вакили халқаро агентлик ўз ишини олиб бораётган биринчи беш йил мобайнида бевосита Хавфсизлик Кенгаши назорати остида бўлсин, деган фикрни айтди. Боливия делегатининг фикрича, шу вақт ичида манфаатдор томонлар ўртасида зарур музокаралар олиб борилиши мумкин, бу музокаралар халқлар ўртасида ўзаро ишонч ўрнатилишига ёрдам бериши мумкин.

Ливан вакили Малиқ музокаралар натижасида ҳамма ихтилофлар ҳал этилиши ва ҳамма учун мақбул бўлган резолюция тексти қабул қилиш йўли топилиши мумкин деб умид билдирди.

НЬЮ-ЙОРК, 17 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** Атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасида халқаро ҳамкорлик масаласи юзасидан Сиёсий комитетда бўлаётган умумий дискуссия тамом бўлай деб қолди. Кеча кундузги мажлисда Панама, Парагвай, Украина ССР, Доминикан республикаси ва Белоруссия ССР вакиллари сўзладилар.

Парагвай вакили етти мамлакат резолюцияси проектини қувватлаб гапирди. Доминикан делегати ҳечқандай далил келтирмасдан Совет Иттифоқини бу масала юзасидан бўлаётган музокараларни пайсалга солишга интилаётир, деб айблашга уринди ва Сиёсий комитетдаги иш атмосферасини заҳарлашга қаратилган бирқанча гапларни айтди.

Парагвай ва Доминикан республикаси вакиллари ўз нутқларида, шунингдек бошқа делегатлар бундан аввалги ба'зи нутқларида шундай таассурот қолдиришга уринадиларки, халқаро агентлик ҳақидаги масаланинг ҳал этилиши блан гўё атом қувватидан уруш мақсадлари учун фойдаланиш мумкин бўлмайдиган «янги эра» бошланади эмиш.

Украина ССР ва Белоруссия ССР вакиллари ўз нутқларида ана шундай хавфли иллюзияга қарши огоҳлантирдилар.

Украина ССР делегациясининг бошлиғи Л. Ф. Паламарчук уқтириб ўтдики, 1946 йилдан бошлаб Совет Иттифоқи Бирлашган Миллатлар Ташкилотида атом қуролининг тақиқланиши учун, атом қувватидан фақат тинч мақсадларда фойдаланилиши учун тинмай курашиб келди. Броқ, деди у, бундай позицияни атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш йўлидаги куч-ғайратнинг аҳамиятига етарлик баҳо бермаслик деб тасвирлаш нотўғри бўлур эди. Агар ба'зи давлатларнинг халқаро муносабатларда ҳали ҳам совуқ муносабатлар уруши сиёсатини ёки зўровонлик сиёсатини асос қилиб олаётганликларини назарга олсак, деди Украина ССР вакили ўз сўзини давом этдириб, ҳозирги шароитда атом қуролини тақиқлаш айниқса муҳим вазифа эканлиги равшан бўлиб қолади.

Атом материалларидан қандайдир бир қисмини тинч мақсадлар учун ажратишга давлатларнинг рози бўлишлари натижасида, атом уруши хавфи тугатилади, деган иллюзияга қарши миллион-миллион кишиларни огоҳлантиришни бизнинг делегациямиз ўзининг энг олий бурчи деб ҳисоблайди.

Паламарчук, етти мамлакат резолюцияси ҳақида совет делегацияси айтган мулоҳазалар жуда пухта ўрганилади ва зарур битимга келиш мақсадида э'тиборга олинади деб умид билдирди.

Атом қувватининг одамлар учун берадиган фойдаси қанчалик катта ва порлоқ бўлмасин, деди ўз сўзининг охирида Паламарчук, безовта бўлаётган халқларнинг энг азиз орзуси ва асосий талаби — чинакам тинчлик ва чинакам хавфсизликдир. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ана шу олий мақсадларга эришилишига интилиши лозим. Биз ишонамизки, атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасида иш олиб борадиган халқаро орган тузиш ҳақидаги музокаралар муваффақиятли тамом бўлади ва шундай қилиб, атом қувватидан тинчлик ва бутун инсониятнинг фаровонлиги манфаатларида кенг фойдаланиш соҳасида самарали ишлар бошлаб юборилади.

Белоруссия ССР делегациясининг бошлиғи К. В. Киселев, Белоруссия делегацияси атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасидаги халқаро ҳамкорликнинг СССР вакили А. Я. Вишинский нутқларида таклиф этилган принципларини қўллаб-қувватлайди, деди.

Белоруссия ССР делегацияси, деди К. Киселев, энг муҳим халқаро масалалар юзасидан бамаслаҳат қарорлар қабул қилиш зарурлигини ҳамиша талаб қилиб келди ва ҳозир ҳам талаб қилаётир. Атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш масаласи ана шундай масалалар ўртасида энг муҳим ўрин тутади. Белоруссия ССР делегациясининг фикрича, бу масаланинг ҳал этилиши барча тинчликсевар халқларнинг ҳаётий манфаатларига жавоб беради.

Даллеснинг матбуот конференциясида қилган боёноти

ВАШИНГТОН, 16 ноябрь. (ТАСС). Давлат секретари Даллес матбуот конференциясида гапириб, Совет Иттифоқининг Умумевропа хавфсизлиги масаласи юзасидан 29 ноябрьда кенгаш чақириш ҳақидаги таклифини АҚШнинг рад этишга тайёрланаётганлигини англатиб ўтган. Даллес АҚШнинг позициясини асослаб бериш учун ҳечқандай жиддий далилларни келтирмагани ҳолда, «икки ҳафта ичида Москвада ёки Парижда тўпланиш сра мумкин эмас» деб айтиш блан чекланган.

Об-ҳаво ма'лумоти

Тошкент об-ҳаво бюросининг ма'лумотига қараганда, бугун Тошкентда ҳаво бироз булутланиб туради, ёмғир ёғмайди. Температура 16 — 21 даража иссиқ бўлади.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/XI да **Юрак сирлари,** 20/XI да **Гамлет.** Спектакль кеч соат 9 да бошланади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — бугун ва ҳар куни — 10 қизиқчининг иштироки блан **кулги, юмор ва сатира кечалари.** Тамоша кеч соат 8 да бошланади. Билетлар цирк кассасида эрталаб соат 11 дан сотилмоқда.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 21/XI кундуз соат 1 да **«Ўзбекистон совет композиторлари»** деган темада **лекция-концерт.** Лектор — **М. Аҳмедов.** Билетлар сотилмоқда.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОДИНА», НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «ЁШ ГВАРДИЯ», «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ»— Янги бадиий фильм **Ер.**

«ИСКРА» — 3-нчи залда кундуз соат 4-20 минутда кинотўплам: 1/ **Лиондаги халқаро ярмаркада,** 2/**Ваҳш дар'ёсининг водиси.**

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 34. **РЕДАКЦИЯ БУЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ:** коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия гурмуши бўлими — 136, Пропаганда бўлими — 157. Совет қурилиши бўлими — 132. Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва сан'ат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими—135. Саноат ва транспорт бўлими — 132, Хатлар бўлими — 132 Секретариат — 34048, Э'лонлар бўлими — 38142

Р 08724. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр, № 1590.